

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio prima. Quomodo inter actus diuinæ scientiæ, & voluntatis ordo
prioris & posterioris secundum rationem intelligendus sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

tituli articuli dixi, D. Thom. solum comparare hæc peccata ex parte humanæ naturæ, quodnam scilicet illorum induxerit maiorem miseriam, maioremque redemptionis necessitatem, vt ex hac parte dicatur Deus principaliter venisse propter vnum peccatum, quam propter aliud, & hoc sensu per se manifestum est hunc excessum debere fundari in maiori peccati gravitate.

Tertio, cum D. Thom. compararet hæc peccata in intentione, & dicat actuale esse grauius intensiue intelligendum est ex genere suo, nam actuale peccatum sub se completitur omnia mortalia, & quodlibet mortale grauius est, quam originale, si autem comparatio fieret de veniali cum originali, simpliciter maius malum est originale, quam veniale, quia licet hoc excedat in ratione voluntarij, tamen illud inducit veram amicitiam cum Deo, quæ sine dubio maius malum est, vt infra q. 27. iterum dicemus, & latius in 1.2. tractatur.

Quarto circa comparisonem extensiuam horum peccatorum bene notat Caieta. debere intelligi per se, quia originale per se, & ratione sua in se totam naturam, illamque à beatitudine deturbat, actuale vero per se tantum personam auertit, & ideo illud per se est grauius extensiue, atque adeo simpliciter maius malum, quia destruit commune bonum, quod diuinius est. Neque obstat, quod omnia actualia peccata hominum in vnum collecta videntur maiorem Dei offensionem continere, atque adeo absolute maius malum esse quam originale peccatum, etiam vt communicatum omnibus posteris Adæ, hoc enim est per accidens, nam per se solum originale ponit impedimentum toti naturæ, & ideo in ordine ad redemptionem dicitur maiorem necessitatē inducere.

Vltimo obseruandum est, cum dicitur Christus principaliter venisse propter originale, sub illo debere comprehendi peccatum Adæ & Euz, licet actuale fuerit, vt inter exponendum titulum indicauimus. Neque enim existimandum est minus principaliter venisse Christum propter Adam & Euz, quam propter alios homines. Per originale ergo peccatum infectio totius naturæ significata est, quæ ad suam radicem est renouanda, & in illa, & cum illa tanquam quid vnum consideranda: & quamuis hæc radix proprie fuerit peccatum Adæ, & non Euz, non tamen propterea Euz excludenda est, quæ pars fuit humanæ naturæ corruptæ, propter quam totam redimendam Christus per se primo, ac principaliter venit.

c. Secundum argumentum (omisso primo, in quo nihil occurrit notandum) est huiusmodi: Christus magis satisfecit pro actuali peccato, quam pro originali: ergo principaliter venit propter illud. Antecedens patet, quia peccato actuali debetur poena sensus, originali autem non, sed tantum poena damni; sed Christus assumpsit poenam sensus, & non damni; ergo principaliter satisfecit pro actuali, quam pro originali. Respondet D. Tho. negando primum antecedens. Ad probationem vero distinguit maiorem, quia peccatum originale, licet non mereatur poenam sensus in futura vita, in presenti tamen meretur sensibilem poenam usque ad mortem, & ideo Christus, vt pro illo plene satisfaceret, usque ad mortem in hac vita passus est. Huic vero solutioni addendum est primo, Christum Dominum non minus, immo magis principaliter satisfecisse pro poena damni, quam pro poena sensus, quod enim pro utraque satisfecerit de fide certum est, vt ex art. 2. satis constet, quod vero principaliter pro poena damni, constat: cum quia grauior est, & maius malum, tum etiam, quia hæc quodammodo proximius, & intimius cōiuncta est cum culpa, pro qua Christus principaliter satisfecit. Neque vero ad satisfaciendum principaliter pro hac poena damni necessarium fuit, vt Christus eandem poenam in se susciperet, sicut neque ad satisfaciendum pro æ-

Fr. Suarez Tom. I.

ternæ poenæ sensus ignis inferni necessarium fuit, vt illum in se sustineret, sed per aliam poenam sensibilem huius vitæ, secundum se quidem, & quasi physice consideratam; inferioris ordinis, moraliter tamen infiniti valoris, pro illa perfectissime satisfecit: ita per aliam poenam proportionatam. V.g. voluntarie sustinendo carentiam gloriæ sui corporis, & quasi exilium à celesti patria, & priuationem illius claritatis, & gloriosi nominis, quæ ratione vnionis, & infiniti meriti sibi à principio conceptionis sue debebantur, per hanc inquam, vel similem poenam perfectissime, & accommodatissime pro poena damni nobis debita satisfecit: nam licet illa poena secundum se sit inferioris ordinis, quam essentialis poena damni, tamen voluntarie suscepta à tali persona habet maximam proportionem, & superabundantem valorem ad illam satisfactionem. Secundo addi potest illi solutioni, licet peccatum originale in indiuiduo, & prout contractum, non mereatur poenam sensus, tamen, vt peccatum originale dicitur lapsum totius naturæ, etiam posse dici mereri aliquam poenam sensus: quia vt sic, includit actuale peccatum primi parentis. Neque improbabile est, si Deus toto rigore sue iustitiæ vt voluisset, potuisset punire peccatum originale poena sensus, etiam in futura vita, quod autem de facto id non faciat, fortasse merito, & satisfactioni Christi tribuendum est.

d. Argumentum tertium cum solutione facilem, & optimam doctrinam continet, quæ in sequenti disputatione fufius explicabitur.

DISPUTATIO V.

In sex Sectiones diuisa.

De primaria causa, & ratione propter quam Incarnatio prædestinata, & facta est, & sine qua non fieret.

Quamuis circa hanc questionem primam, D. Tho. solum questionem, An est, seu de existētia Incarnationis disputemus, quia vero mysteriū hoc non est per se necessarium, sed ex diuina voluntate pendet, quæ non sine ratione aliqua, & sufficienti causa omnia operatur, ideo simul de causa, seu fine præcipuo, propter quem hoc mysteriū factum est, necessario differimus: & quia propterea rationē, & causam Incarnationis factæ est, propter, quæ est prædestinata, ideo, vt primam originē, & causam huius mysterii inuestigemus, ordo etiam, & modus æterni consilij, & prædestinationis diuinæ circa hoc præsertim mysteriū inquirendus nobis est: quo inuento & cognito, questiones à D. Thom. his articulis propositas facile expediemus. Nec vero tractanda sunt hoc loco omnia, quæ de Christi prædestinatione dici possunt, cum de hac re, proprium tractatum habeat D. Thom. infra q. 24. Sed ea solum attingemus, quæ ad explicandam rationem diuini consilij, vel necessaria, vel opportuna videntur.

SECTIO I.

Quomodo inter actus diuinæ scientiæ, & voluntatis ordo prioris & posterioris secundum rationem intelligendus sit.

Priusquam de modo diuini consilij in prædestinanda Incarnatione dicamus, præsentem dubitationem præmittere oportet, in qua nonnulla tractanda sunt, quæ ad præsentem materiam necessaria, ad plures vero alias vtilia fore existimo. Primum est, quomodo in actibus diuinæ voluntatis, vel intellectus ordo quidem secundum prius & posterius, seu signa quædam priora & posteriora à Theologis distinguantur, cum illi actus æterni sint, & omnino simul, imo in re ipsa prorsus idem. Propterea enim Gabriel. Gab. in 3. dist. 2. dub. 3. secutus Otham in 1. dist. 9. Otham]

L 2 quæst.

Christum po-
tius pro po-
na damni
quam sensus
satisfecisse.

*Scotus,**Ordo prioris
et posterioris
in actibus in-
tellectus, et
voluntatis
diuina.**D Thom.
Caietan.
Ferrar.
Augusti.**Dubium.**Caiet. opinio**Impugnatur*

quæst. 3. omnino negat hæc signa, vel hunc ordinem in mente, & voluntate diuina. Scot. vero in 3. d. 7. q. 3. & dist. 19. q. 1. non solum hæc admittit, verum etiam dicit vnum esse prius natura alio, vt illi tribuit Capreolus in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. in principio, eumq; impugnatur. Cum enim Scotus distinctionem quandam formalem admittat in Deo, fortasse etiam intellexit in re ipsa, & quasi ex natura rei inueniri etiam posse in diuinis actibus hunc ordinem prioris, & posterioris, vel forte (quod magis credendum est) ordinem rationis fundatum aliquo modo in ipsa re, vocauit ordinem naturæ. Veritas ergo est, quanquā in actibus diuini intellectus & voluntatis secundum se, & in re ipsa vere ac formaliter nullus sit ordo prioris & posterioris, esse tamen (vt ita dicam) virtute, quatenus ibi est fundamentum, vt nos vnum esse priorem alio secundum rationem cōcipiamus: quia licet Deus vnico & simplicissimo actu omnia intel- ligat & velit, tamen quia inter scientiam & voluntatem, & inter res ipsas cognitās, vel amatas, est quedam connexio & dependentia, ad hanc explicandam concipimus nos vnum in diuina mente, vel voluntate, vt prius vel posterius alio, & hoc modo distinguuntur in his actibus signa priora & posteriora, nō secundum rem, sed secundum rationem. Et hoc sensu explicatus ordo hic à nullo Theologorum negatur, & illo sæpe vitur D. Tho. 1. p. q. 14. 19. & hoc art. 3. ad 4. & alij Theologi in 2. dist. 15. & 41. & Caiet. latè hic, & Ferrar. 4. contra Gentil. 55. ad finem. Vbi, licet hæc signa impugnare videatur, tamen intelligit, si ex natura rei distinguantur, non vero secundum rationem, & eodem modo loquitur Capreolus supra D. Augusti. libris de prædest. & gratia sæpe hanc doctrinam supponere, & illa vt videtur, & lib. 5. Confess. cap. 9.

Sed tunc occurrit secundo loco explicandum, unde aut quomodo hic ordo, vel signa rationis sumenda nobis sint in scientia, vel voluntate diuina, & in rebus prout sub talem scientiam & voluntatem cadunt. Caietan. enim hoc loco ex natura & ordine ipsarum rerum, quæ scientiæ aut voluntati diuinæ obijciuntur, hoc generaliter elicere conatus est. Distinguit enim tres ordines rerum, naturæ, gratiæ, & vniōis hypostatice. Et primum ordinem dicit supponi secundo vt fundamentum eius, & similiter secundum, tertio. Vnde concludit, omnia quæ pertinent ad ordinem naturæ, in quo dicit contineri omnia peccata (etiam peccatum Adæ) omnia, in quæ illa prius præiudici à Deo, quam videantur, vel prædestinantur ea, quæ pertinent ad ordinem gratiæ, & loquitur Caietan. aperte de scientia visionis, & nō tantum de scientia simplicis intelligentiæ.

Sed hæc scientia aliis etiam discipulis D. Thom. non placet, & merito: multa enim inuoluit, quæ stare non possunt. Quod primo patet exemplis, mors enim prædestinati ad ordinem naturæ spectat: & tamen præscientia illius mortis non antecedit in Deo electionem talis hominis ad gratiam & gloriam, cum potius talis mors cum talibus circumstantiis, sit effectus talis prædeterminationis, & electionis. Deinde peccatum crucifigentium Christum pertinet ad ordinem naturæ, vt ipse dicit, quis autem intelligat antea præiudici Deum peccatum crucifigentium Christum, quam Christum ipsum prædestinauerit? Similiter ipsum peccatum Adæ, est de ordinatio à fine supernaturali, ergo non potuit præscientia talis peccati præcedere voluntatem, seu præscientiam gratiæ. Neque distinctio qua Caietan. vitur, difficultatem expedit. Dicit enim peccatum, vt est contra ordinem naturæ, præcognosci in primo ordine naturæ: vt vero est priuatio gratiæ cognosci in secundo: hæc enim distinctio intelligi plane non potest, præsertim in his peccatis, quæ ex primario obiecto suo sunt contra supernaturalem ordinem gratiæ, vt est, verbi gratia, peccatum infidelitatis, & fuit et-

iam peccatum Adæ, quod per se primo contrarium fuit diuino præcepto positiuo: & peccatum crucifigentium Christum, quod suam potissimam malitiam habuit ex dignitate diuinæ personæ hypostatice vnite humanitati. Secundo principaliter hic lapsus Caietani ortus videtur ex variis causis: primo, quia non animaduertit, quamuis ordo naturæ supponatur gratiæ per modum subiecti, & fundamenti: non tamen quicquid pertinet ad ordinem naturæ habere cōnexionem aliquam cum ordine gratiæ, neque è contrario, quicquid est in ordine gratiæ dependere, vel necessario supponere omne id quod pertinet ad ordinem naturæ: ergo nulla est ratio, ob quam omnia quæ pertinent ad ordinem naturæ dicantur priora in cognitione, quam ea quæ pertinent ad ordinem gratiæ, quia seclusa cōnexionem, & dependentiam ipsarum rerum inter se, nullum est fundamentum huius ordinis, & idem est de ordine naturæ & gratiæ respectu vniōis hypostatice. Quod exemplis etiam facile declaratur, si enim, vt Petrus iustificetur, impertinens est, quod Paulus habeat naturalem pulchritudinem, vel scientiam, cur dicemus hoc necessario debuisse antea præfieri à Deo quam illud. Et idem est de vniōe hypostatice, si comparatur ad res vel effectus naturales, qui ad illam omnino non pertinent. Secundo confundit Caiet. ordinem executionis cum ordine intentionis, qui sunt valde diuersi: & quod est prius in vno, potest esse posterius in alio, & ideo licet in executione natura supponatur gratiæ, tamen in intentione non est necesse. Vnde quod Caiet. & multi alij sentiunt ante electionem ad gloriam supponi præscientiam hominis prædestinati, vt iam producti in esse naturæ, reuera non est necessarium; sicut in Christi humanitate non necesse est intelligere illam fuisse antea præiudici, vt existentem in esse naturæ, quam prædestinatam ad vniōem hypostatice; sed potius prius & per se ordinata est ad vniōem, & ideo producta est vt vniretur. Et idem videre est in gratia & gloria animæ Christi, non enim illa anima prius visa est gloriosa quam vnita; sed potius è contrario; quia quamuis gloria pertineat ad secundum ordinem, & vniō ad tertium; tamen gloria data est illi anime propter vniōem; & vt proprietates consequens illam. Et in electione ad gloriam, & ad merita simile viderelicer, est enim prior electio ad gloriam per modum intentionis, quamuis merita sint in executione priora.

Tertio, non distinxit Caietan. in assignando hoc ordine scientiam simplicis intelligentiæ à scientia futurorum, quæ supponit voluntatem liberam Dei, quod tamen facere oportebat; quia licet respectu scientiæ simplicis intelligentiæ, quæ omnino necessaria est, natura supponatur gratiæ saltem respectu eiusdem, quia est subiectura eius; tamen respectu liberæ voluntatis hoc non est necessarium; potuit enim Deus priusquam rem aliquam naturalem futuram esse præficeret, libere velle gratiam & gloriam producere, & propterea velle creare res secundum esse naturale, vt in eo possit fundari esse gratiæ & gloriæ, quod Deus per se primo voluit ordine intentionis: vel certe, quamuis Deus non velit gratiam & gloriam, nisi volendo simul personas gratiæ & gloriæ capaces, & ideo simul videatur velle ordinem naturæ propter ordinem gratiæ & gloriæ: non est tamen necesse, vt in aliquo signo intelligatur velle naturam per se & absolute, prius quam velit illam in ordine ad gratiam & gloriam obtinendam, sed simul vult illam propter hunc finem, & licet in genere causæ materialis possit dici natura prior gratia: tamè in genere causæ finalis gratia & gloria est simpliciter prior, & ideo nō oportet, vt ante voluntatem dandi gratiæ & gloriæ, supponatur præscientia rei secundum esse naturæ, loquendo, vt dixi, de scientia visionis, quæ supponit voluntatem. Vnde tandem videtur lapsus

Iapetus Caietanus, volens ita condistinguere hos tres ordines, ut cadunt sub diuinam voluntatem, & prae-scientiam, ac si primus, scilicet ordo naturae, quoad multos effectus non posset pendere in cognitione & praesentia a secundo, scilicet, ordine gratiae, & vterque a tertio: quod tamen falsum est, quia iusti ordines sunt ita inter se connexi, ut tres naturales ordinantur, prout expetit ad effectus praedestinationis gratiae & gloriae, & affectus gratiae & gloriae, ad vniionem hypostaticam, & è contrario, ut ex hac illi oriuntur. Sic Beata Virgo praedestinata est ad tantā gloriā, quia mater Dei hominis futura erat, & ceteri omnes praedestinati sunt ad gloriā Christi, eiusque gratia & gloria datur propter Christū & eius merita, vita etiā hominis, licet in se naturalis sit, interdū sit supernaturali modo, & supponit vniionē hypostaticā, ut patet in his quos Christus suscitauit & sic de aliis.

Aliter Scotus locis supra citatis distinguit hec signa ex maiori similitudine, vel propinquitate effectuum Dei cum ipso Deo, utens illo principio, ordinare volens, prius vult id, quod est propinquius finis, quam ea quae magis distant: Deus autem & eius bonitas, & gloria est finis operum eius, & ideo illud intelligitur esse prius in voluntate diuina, quod est Deo ipsi propinquius atque ad ipsius gloriā magis accommodatum. Sed haec sententia Scoti neque sufficienter rem explicat, neque omnino vere, & vtrumque patebit ex dicendis.

Dicendum est ergo hunc ordinem prioris & posterioris considerari a nobis posse, vel intellectū diuino respectu voluntatis, vel in ipsamet scientia Dei, seu inter res ipsas scitas: vel in voluntate, seu inter res prout diuinæ voluntati obiectantur. Primo ergo modo, ratio prioris & posterioris petenda est ex naturali connexionē, quae est inter intellectum & voluntatem, & vtriusque actus, intellectus enim mouet voluntatem proponendo obiectum: & hac ratione intelligimus aliquem actum intellectus diuini praecedere actum voluntatis, quia voluntas non fertur nisi in rem cognitā: voluntas vero est, a qua procedunt omnes actiones liberæ, & ideo principū est omnium rerum creatarum, & omnium operum Dei in omni ordine naturae & gratiae, & vniionis hypostaticae: & propterea scientia istarum rerū quatenus existentium vel futurarum in aliqua differentia temporis, intelligitur esse in Deo posterior quā actus liberæ voluntatis, & hoc modo distinguitur in Deo duplex scientia, simplicis intelligentiae & visionis, & illa antecedere dicitur voluntatem, haec vero subsequi, quod intelligendum est respectu eandem rerum, & obiectorum, respectu quorum habent ordinem supra explicatum; nam si ad diuersa obiecta & disparata comparentur, nullum habent inter se ordinem, ut magis ex sequentibus constabit. Sed hic oportet aduertere, scientiam illam, quae autem dicit voluntatem Dei, quamquam simpliciter tantum sit de rebus possibilibus; tamen per eam cognoscere Deum, quid vnaquaque causa effectura sit, si in esse producatur; & cum his, vel illis circumstantiis ad operandum applicetur; quod non solum de causis necessario ac naturaliter operantibus, sed etiam de liberis voluntatibus verissimum existimo, ut in speciali tractatu de hac scientia diuina demonstratum est. Ex quo vterius fit, prius ratione quam Deus ab aeterno aliquid extra se producere voluerit praecognouisse innumeros & plane infinitos modos, quibus posset vniuersum condere, & homines ac Angelos creare, & ad beatitudinem consequendam ordinare, cum diuersis circumstantiis, cum his vel illis auxiliis; imponendo haec vel illa praeccepta, permitendo has vel illas tentationes, &c. & in omnibus cognouisse, quid euenturus esset, si hoc vel illo modo res crearentur, & disponentur. Inter quos modos elegit hunc, quem per fidem cognoscimus executione mandasse. Ad hunc ergo modum sci-

Fr. Suarez, Tom. I.

entia haec non solum absoluta rerum possibilium, sed etiam quasi conditionata rerum futurarum, antecedit voluntatem Dei, quia voluntate posita, vel praedeficiente, vel permittente, seu quae est effectui accommodata, statim posterius ratione intelligitur Deus scire omnia futura, seu ea videre vel vtrabso-lute futura, vel ut sunt aeternitati praesentia.

Sed occurrit hoc loco difficultas de diuina voluntate & scientia, ut versantur circa finem & media, vtra sit altera prior. Et praesertim an intentio finis supponat scientiam mediorum. Et ratio dubitandi, quae ex dictis oritur, est, quia scientia non supponitur voluntati, nisi quatenus illi proponit obiectum; sed per scientiam mediorum ut sic non opponitur obiectum intentioni finis: ergo non est, cur ad illam secundum rationem supponatur. In contrarium autem est, nam si quis velit finem, non praescius mediorum, quibus illum consequetur est, necesse est, ut vel inefficaciter illum intendat, vel certe, ut sese exponat periculo non assequendi finem intentum; & consequenter, ut talis intentio finis non sit ex se certa & infallibilis, sed potius temere seu imprudenter habita aut saltem non ex perfecta & exacta prudentia. Propter has dubitandi rationes diuersimode loquuntur nonnulli Theologi in hac re. Quidam enim simpliciter negant, scientiam mediorum supponi in Deo ante intentionem finis, propter rationem priorem, supponat.

Alij vero id simpliciter affirmant propter posteriorem rationem. Vtrique tamen minus distincte loquuntur, non satis distinguentes diuinam scientiam & voluntatem. Supponimus ergo in primis, hanc difficultatem praecipue versari de fine, qui per media libera comparandus est, id est, per media, quae sint actus liberi alicuius voluntatis creatae vel ab illis pe-deant; nam de ceteris, quae vel a solo Deo immediate, vel per solas naturales causas efficienda sunt, nulla est difficultas, ut ex dicendis clare constabit. Deinde oportet supponere ex dictis hic, & latius i. p. quae 1.4. quandam esse scientiam, qua cognoscuntur media ad aliquem finem, solum ut possibilia & de se sufficientia, quae ad scientiam simplicis intelligentiae spectant: aliam vero esse scientiam, qua cognoscuntur media ut futura & non solum ut sufficientia, sed etiam ut efficacia: hoc autem contingit dupliciter. Vno modo, ut illa futura tantum sub conditione cognoscantur, id est, quod, si hoc fiat, illud sequetur, quae ad scientiam simplicis intelligentiae reuocatur, & ab aliis media, seu conditionata appellatur: & in hac materia adeo est necessaria, ut nonnulli ob illius ignorantiam, aut quia illam vel admittere, vel aperte confiteri verentur, confuse valde

rem hanc pertractent. Alia est scientia mediorum absolute futurorum, siue ea sit in praedestinatione diuinæ voluntatis, siue per modum intuitionis in praesentia aeternitatis. Denique in voluntate distinguenda est duplex intentio finis, alia est omni ex parte absoluta & efficax, quae Deus omnino vult, talem finem re ipsa fieri seu obtineri, quomodo vult gloriā praedestinatam. Alia est intentio inefficax respectu finis ut in re ipsa obtinendi, quae à Theologis vocatur voluntas antecedens, quomodo Deus vult, & intēdit gloriā omnium hominum, etiam reprobōrū.

Hic ergo positis dicendum in genere est, omnem intentionem finis supponere aliquam scientiam mediorum, non tamen quamcumque, sed sibi proportionatam. Priorem generalem partem probat ratio dubitandi posteriori loco facta. Posteriorem vero partem seu exceptionem probat altera ratio priori loco posita; & vtraque sigillatim declaratur. Nam in primis intentio inefficax seu voluntas antecedens finis supponit scientiam mediorum, saltem ut possibilem, seu sufficientem; quia Deus hoc modo vel le aliquem finem nihil aliud est, quam velle, ut quātum est ex parte sua, talis finis obtineatur seu executioni mandetur: ergo non potest Deus habere huius-

L 3

modi

An intentio finis in Deo scientiam mediorum ante intentionem finis, supponat.

Intentio finis supponit scientiam proportionatam mediis.

Voluntas mouetur sit ad prioris & posterioris actus intellectus & voluntatis diuina.

Notitia futurorum conditionatorum pertinet ad scientiam simplicis intelligentiae.

modi intentionem, nisi praesciat, posse se adhibere sufficientia media, per quae possit talis finis obtineri, & ex parte sua paratus sit ad talia media adhibenda ex vi illius intentionis: supponit ergo sine dubio hęc voluntas huiusmodi scientiam, non supponit autē scientiam alicuius medij vt futuri, quia cum ille finis non intendatur vt efficaciter in re ipsa ponendus, necesse non est, vt praecognoscantur media, efficaciacia, seu futura, quia hęc non sunt necessario adhibenda ex vi talis intentionis: ergo non est, cur ante illam talis scientia medijs prequiratur. At vero intentio efficax finis supponit necessario in Deo scientiam medijs efficaciam & futurorum saltē conditionatā, quia ex vi talis intentionis infallibiliter applicanda sunt talia media: hoc autē fieri non posset, nisi eorum scientia praesupponeretur, ergo, &c. Probatur minor, quia Deus non potest applicare talia media, nisi ex praescientia eorum, operatur n. per intellectū & voluntatem, & cum certitudine providentiae: hęc autē praescientia non sequitur ex voluntate finis, quia ab illa nullo modo penderet. Imo talis intentio finis libera omnino est: hęc autem scientia est naturalis supposita veritate obiecti: vnde ex hac parte hęc est secundum rationem prior, & praeterea, quia, nisi hęc scientia praesupponeretur, non esset certa infallibilis efficaciacia talis intentionis suae. Hoc autem in particulari melius declaratur: nam electio, v.g. Petri ad gloriam supponit, Deum praescivisse media, quibus ipse valet, eum infallibiliter ad gloriam perducere: nimirū ita voluntatē eius mouendo ac regendo, vt sine periculo finalis lapsus ad gloriā transmittatur. Vnde, si media per quae Petrus consecutus est gloriā, liberē ab eo sunt executioni mandanda, necessarium cōsequenter fuit, vt Deus praesciret illa media, non tantum vt possibilia, sed etiā vt futura, seu vt infallibiliter ab ipso Petro volenda, si Deus hoc vel illud, circa ipsum operetur, quia, nisi hoc modo essent praescita, non essent infallibilia, neq; consentanea efficaciaci intentioni finis. Ex qua efficaciacia sumēda est tota ratio ac necessitas huius praescientiae. Quia absolutū Dei, ppositum tale est, vt eo posito, necessarium omnino sit fieri q. vult, ita vt per nullā potentia possit impediri, vel frustrari, ergo necesse est, vt Deus vel per hanc voluntatem & ppositum suum immediate exequatur, quod intendit, & tunc non indiget alijs medijs, vel, si per alia media eam voluntatem exequatur, necesse est, vt illa habeat ita subiecta & subordinata suae potentiae ac motioni, vt infallibiliter faciant, q. ipse vult fieri: alioquin non erit effectus infallibilis ex vi prioris intentionis, talis autē subordinatio intelligi non potest sine praedicta scientia, cum Deus non operetur, nisi per scientiam & voluntatem. Et cōfirmatur, quia nisi intelligatur Deus ita praescius medijs ante hanc intentionem, cōcipiendus esset tanquam intendens prius finem, & postea cogitans de medijs & illa inquirens, hoc autem inuoluit imperfectionem repugnantem Deo, quia talis modus volendi & intendendi finem, est valde p. ceptus & improvidus: vnde etiam homo qui cordatus est in volendo, priusquam definita voluntate statuatur aliquem finem consequi, cogitat de medijs, quibus potest talem finem cōparare, iuxta illud quod Luc. 14. Christus Dominus dixit: *Quis ex vobis volens turrim aedificare, non prius sedens computat sumptus, qui necessarii sunt, &c.* Est autem differentia inter nos & Deum, quoad hoc, quia nostra voluntas, quamvis sit omnino absoluta & definita ex parte nostra, tñ in effectu prestando, seu consequendo nō habet infallibilē efficaciam, neq; hoc est debitū perfectioni eius: & ideo vt intra suum ordinem prudēter intendat aliquem finem, non est necesse, vt prius homo sit certus de futuro euentu medijs, oportet tamen, vt saltem, habeat probabile iudicium, ex quo concipiat humanam spem consequēdi finem per talia media, alioqui temere & imprudenter intenderet. Secus vero est in Deo propter infallibilem efficaciam vo-

luntatis eius, ad quam necessarium est, vt non ex p. babili spe, sed ex certa scientia, ab intentione finis ad medijs executionem procedat: hęc ergo scientia tanquam omnino naturalis Deo ac necessaria praesupposito obiecto, supponenda necessario est in Deo ante efficaciam voluntatem, seu intentionem finis.

Atque ita soluitur facile prima ratio dubitandi proposita, nam, licet per hanc scientiam medijs formaliter ac praecise sumptam non proponatur obiectum intentioni finis quantum ad rem illam, quae vt finis cognoscitur & proponitur, deferuit tamen hęc scientia, vt consecutio talis finis proponatur vt possibilis, vel etiam vt certo futura, si hęc vel illa media adhibeantur, intentionem autem voluntatis fertur in finem vt consequendum, seu in consecutionem eius, vt in re ponatur: & ideo ad talem intentionem finis, talis medijs praescientia necessaria est. Vnde etiam fit, quod voluntas medijs, virtualiter saltem includatur in intentione finis; & ex hac etiam parte praerequiratur scientia medijs, ne intentio in efficaciam sit, aut impediri possit. Vltimo addendum est, absolutam scientiam medijs vt futurorum non praesupponi in Deo ordine rationis, sed subsequi potius ad efficaciam intentionem finis. Probatur, quia in primis talis scientia non est necessaria ad intentionem finis, sufficit enim alia, quae nobis explicata est, non est ergo cur praesupponatur. Deinde, quod talia media sint absolute futura pendet ex diuina voluntate: ergo talis praescientia supponit voluntatem ipsorum medijs, & voluntas medijs supponit voluntatem finis; ergo de primo ad vltimum, scientia absolute futurorum medijs subsequitur potius, quam antecedeat voluntatem finis.

Ex quo obiter colligitur, medium praecognitum, non posse esse rationem intendendi finem: nam, si praecognoscatur vt absolute futurum, potius intentio finis est ratio huius praescientiae, si vero praecognoscatur vt futurum, tantum scientia conditionata, licet hęc praesupponatur ad intentionem finis, non tamen vt proponens voluntati rationem tendendi in finem, sed vt proponens conditionem necessariā, sine qua nō posset efficaciter intendere finē, vt in electione praedestinatorū ad gloriā vt ad coronam & brauiū, quis supponatur conditionata scientia meritorū, id est, q. illi habebunt merita si Deus eos moueat, & tamen illa merita non sunt ratio eligendi praedestinos, sed conditio necessario praecognoscenda illo modo, vt voluntas diuina possit eos efficaciter eligere. Et in illo exemplo Evangelico, nō ideo aliquis turrim aedificat, q. habeat sufficientes sumptus, ad aedificandā illā: non est n. hęc ratio intendendi talē finē, sed habitatio, aut defensio ab hostibus, vel securitas, aliquidve simile, est tamen praescientia sumptuū, conditio necessaria ad eā intentionē, ne temere habeatur, effectusq; priuari possit. Et ratio generalis est, quia finis non penderet a medijs, vt à ratione propter q. amatur, sed potius ē contrariō: penderet tamen ab illis quoad executionem, quae dependentia reducitur ad genus causae efficientis; & ideo dicta praescientia medijs supponitur vt conditio necessaria ad efficaciter intendendum finem.

Hic igitur est ordo rationis, qui inter diuinam voluntatem & intellectū à nobis potest excogitari. Secundo in rebus ipsis, quae sub scientiam vel voluntatem diuinam cadunt intelligimus ordinem prioris & posterioris, qui non potest fundari in ipsa scientia, vel voluntate secundum se, quia illa in se omnino vna est, & simplicissima, & veluti generaliter indifferens ad omnia: debet ergo fundari in ipsis rebus, quae scientiae vel voluntati obiciuntur, prout inter se habent aliquam dependentiam, vel connectionem. Sed hoc aliter intelligendum est in scientia simplicis intelligentiae, aliter in voluntate: in scientia enim simplicis intelligentiae, quia illa est omnino necessaria, & quasi accommodata ipsis rebus, quae

Solutio 1a
120 dubitan-
di.

ita

ita intelligitur, prout in se sunt, vel esse possunt, totus ordo prioris & posterioris inter res scitas sumendus est ex intrinseca & connaturali connexion, vel dependentia ipsarum rerum inter se: qualis est, v. g. inter essentiam & passionem, inter subiectum & accidens, & sic de aliis. Quocirca in hac scientia illud intelligitur esse prius, à quo aliud pendet, illud vero posterius quod pendet ab alio, quia autem connexa inter se non sunt, non est vnum alio prius vel posterius. At vero in voluntate, quæ libera est, si absolute & simpliciter loquamur, non potest sumi hic ordo prioris & posterioris ex solis rebus ipsis, prout habent inter se intrinsecam & connaturalem habitudinem, neque prout vna est nobilior alia: quia liberum est voluntati diuinæ velle effectum minus nobilem excellentiori pratermissio, sæpe etiam per voluntatem liberam vnum effectum ordinat ad alium, qui inter se nullam habitudinem, aut ordinem postulabant, quæ omnia videntur per se manifesta. Sumendus ergo ex hic ordo ex habitudine, quam inter se habent diuini effectus in ordine diuinam voluntatem ordinantem vnum ad aliud, & volentem vnum propter aliud, vel, vt proprie loquamur, volentem vt vnum sit propter aliud. Et iuxta hæc, illud intelligitur esse prius in voluntate diuinā, quod est tanquam ratio & finis alterius: illud vero posterius quod est propter aliud, licet in re ipsa prius intelligamus Deum exequi medium quam finem.

Et hinc inferitur primo, licet, vt dixi, absolute & simpliciter ordo rerum, prout cadunt in diuinam voluntatem, non sit sumendus ex rebus ipsis secundum se, sed prout voluntati obiciuntur; tamen supposita in Deo aliqua voluntate per modum intentionis finis recte ac consequenter intelligi aliquid prius cadere in voluntatem diuinam, quam aliud, si ita sunt essentialiter subordinata, vt vnum ab alio pendeat: seu si vnum per se sit propinquius fini, quem proxime attingit, & aliud non nisi remote, & mediā te altero, vt supposita in Deo electione predestinati, consequenter intelligitur Deus velle iustificationem, & vocationem eius: sed quia hæc mediā ita inter se sunt subordinata, vt vocatio proxime ordinetur ad iustificationem, iustificatio vero ad gloriam, inde intelligimus, prius Deum voluisse hunc iustificare, quam vocare. Et hoc sensu est verum illud principium, quo Scotus vtitur in hac materia: ordinate volens prius vult id, quod est fini propinquius. Dupliciter enim potest dici aliquid propinquius fini quam aliud, vno modo quia sunt mediā per se subordinata, vt explicatum est, & hoc modo est verissimum principium, quia proximum medium comparatur ad remotum per modum finis & ideo intelligitur prius cadere in voluntatem, alio modo dici potest aliquid propinquius fini, quia est illi similis, vel quia videtur melius, vel accommodatius ad talem finem, & hoc sensu vtitur Scotus illo principio: sed in eo neque necessarium esse, nec semper verum. Primum patet quia non est necesse, vt Deus velit id, quod est sibi similis, vel propinquius, ergo multo minus necessarium est, vt illud prius velit, quin potius supra ostendimus, non esse necesse, vt Deus semper eligat id, quod in se videtur vtilius & convenientius. Secundum probatur, quia alias quo aliquis esset maior in gloria & beator, eo intelligeretur fuisse prior in electione diuinā, quia est Deo propinquior & similior, hoc autem falsum est, sicut licet cælum sit nobilior terra, non est necesse intelligere, Deum prius voluisse creare cælum quam terram, aut leonem quam equum; si fortasse leo nobilior est: quia ordo obiecti, vel mediorum in ordine ad voluntatem eligentis, vel amantis, non attenditur iuxta mensuram perfectionis eorum, nec iuxta similitudinem, vel propinquitatem, quam habent in esse rei (vt ita dicam) cum fine, sed ex dependentia, vel connexion, quam habent inter se in ordine ad voluntatem amantis, vel eligentis. Nam si hanc non habeant, alia

propinquitas in perfectione est accidentaria respectu huius ordinis prioris & posterioris, quia potest voluntas libera omnino simul diligere id quod magis vel minus perfectum est: & similiter potest eligere medium, quod in re ipsa est minus vtile, vel minus coniunctum fini, quia mensura electionis non est finis, secundum quod in se est magis vel minus coniunctus cum hoc, vel illo medio: sed prout intentus est ab operante, fieri autem potest, vt operans pro sua libertate tali modo intendat finem, vt ad illum consequendum non indigeat optimo medio, seu propinquiori ad finem: & tunc non est necesse, vt ex vi talis intentione illud eligat: ideoque pro libertate sua potest eligere medium minus accommodatum, quia illud sufficiens est ad implendam voluntatem suam. Quapropter ad assignanda huiusmodi signa prioris & posterioris in voluntate diuinā, oportet considerare res, quæ sunt finis, & mediā, non solum iuxta proportionem, vel similitudinem, quam à parte rei habent, sed multo magis in ordine ad eligentem.

Sed hic occurrit triplex difficultas. Prima est quomodo possint res in diuinā voluntate habere aliam habitudinem finis & mediorum, quam ex natura sua habeant, quod in doctrina à nobis tradita plane supponitur: est autem difficultatis ratio; nā, quando Deus dicitur velle aliquod medium propter aliquam finem extrinsecum; ad quem illa res, quæ est medium, natura sua non tendit, sed ordinatur tantum per extrinsecam intentionem agentis; tunc (inquam) vel Deus imprimit in illa re aliquid; quo inclinatur, seu tendat in illum finem; vel nihil imprimit. Primum intelligi non potest, quia nequit in vniuersum declarari, quid sit illud, quod tali rei intrinsece additur, eo quod ordinetur in extrinsecum finem. Quod si aliquando id reperitur, iam res illa, vt sic affecta, non ordinatur in finem extrinsecum, sed intrinsecum & connaturalem, vt, v. g. homo ordinatur ad beatitudinem supernaturalem vt ad finem, mediā gratia, & charitate, quibus ille finis intrinsecus, & connaturalis est, quamuis respectu hominis dici potest extrinsecus, seu additus ex intentione extrinseci agentis. Si vero dicatur secundum, scilicet Deum ordine medium in finem extrinsecum, nihil nouum intrinsecum imprimendo ipsi medio, id etiā est difficile ad intelligendum: quia hæc ordinatio mediij in finem, nihil addit ipsi Deo, vt supponimus iuxta veriorē & fere certā opinionem, quæ actus liberi nihil reale addit voluntati diuinæ: ergo, si nihil etiam addit ipsi medio, non est vnde sumatur illa denominatio, qua talis res, quæ est medium, dicitur ordinata in talem finem. Quod aliter in hunc modum explico, nam hæc denominatio, vel est intrinseca, vel est extrinseca; extrinseca esse non potest, cum neque ab intrinseco manet, nec sit ei connaturalis, neque proueniat ab aliquo intrinseco su peraddito vt supponitur. Quod autem neque extrinseca esse possit, probatur quia nulla est forma, vel actus extrinsecus à quo sumi possit: nam, vel illa forma est extra Deum; & hoc non, vt est per se notum, quia hic solum agimus de medijs vt à Deo in finem aliquem ordinantur: neque etiā potest esse in Deo, quia in eo realiter nihil est, nisi actus voluntatis, à quo, vt realiter in Deo existit, non potest hæc denominatio sumi, quia vt dictum est, tali actui ex eo, quod terminetur ad tale obiectum, nihil reale additur, à quo possit hæc denominatio sumi. Vnde hoc ipsū aliter confirmatur & declaratur, quia omnis noua & realis denominatio necessario supponit aliquem realem additionem, vel mutationem vnde sumatur, quia intelligi non potest quod, eisdem rebus eodem modo se habentibus, aliqua denominatio realis in eis reperiat: sed hanc rem ordinari à Deo in talem finem extrinsecum est denominatio realis, non intrinseca & connaturalis tali rei, sed superaddita: ergo necessario debet oriri, aut ex mutatione facta in ipsa re, aut ex additione facta ipsi Deo: sed hæc additio secluditur, vt supponimus:

*Dub. pri-
mum.*

*Res seu me-
dia quomo-
do ordina-
tur à Deo
in extrin-
secos fines.*

*Quomodo se
habent volun-
tas in electi-
one mediorum
tendentium
in eundem fi-
nem.*

mutatio etiam in re nō fit, quia nihil ponitur intrinsecum in ipsa, nullo ergo modo intelligi potest talis ordinatio. Et confirmatur, nam hac ratione non intelligitur Deus velle aliquid liberē, nisi dando aliquid esse vel mutationem aliquam efficiendo in obiecto voluto, quia, cum non velit per additionem vel mutationem, quā in ipso Deo fiat, non potest dici volens, nisi ob mutationem vel additionem; quā in obiecto faciat, ergo similiter, &c.

Responsio.

Respondetur, difficultatem hanc ex professo tractandam esse 1. p. q. 19. multum enim pendet ex illa difficili quaestione, quid addant actus liberi diuinæ voluntati. Nunc breuiter dicitur, negari nullo modo posse, quin sepe velit Deus, vnam rem propter aliquem finem sibi extrinsecum, ad quem natura sua non ordinatur, quamuis enim hoc aliquibus obsecrum videatur propter difficultatem tactam, & ideo aliter loqui videantur, mihi tamen, res vt dixi, indubitata videtur, si recte expendatur. Vt ergo declareretur, in primis statuendum est, nullum medium ordinari à Deo ad aliquem finem, quin sit accomodatū & vtile ad illum consequendum, hoc enim in omni electione, seu voluntate prudenti necessarium est, & in hoc summam perfectionem habet voluntas diuina. Rursus hæc proportio, seu vtilitas medij ad finem, necesse est, vt conueniat medio secundum se, seu quod in eo supponatur obiectiue, (vt sic dicam) seu in potentia ad electionem seu voluntatem, per quam in talem finem ordinatur. Patet, quia electio non dat medio vtilitatem, ergo supponit illam. Antecedens probatur, quia medium nō ideo est vtile, quia eligitur, sed potius ideo eligitur, quia est vtile: ergo ante electionem supponitur vtile & proportionatum.

Vtilitas medij ad finem aliquo modo supponitur.

Obiectio.

Dices, hoc esse verum in voluntate creata, non autem in diuina, tum quia voluntas diuina est efficax sui obiectis, quod non habet creata. Vnde Deus extra se non vult aliquid, quia est bonum, sed potius volendo illud, facit vt sit bonum, tum etiam, quia sepe Deus eligit medium ad finem ex se prorsus improporionatum, quale fuit inungere luto oculos cæci nati ad vsum illi præstandum, & eligendo illud fecit illud proportionatum, & vtile ad illum finem.

Responsio.

Ad priorem partem respondetur, illud esse verū de obiecto diuinæ voluntatis prout actualiter existēte, si enim accipit bonitatem vel vtilitatem à diuina voluntate quoad actualem existentiam nihilominus tamen bonum illud seu medium secundum se, seu in esse essentiae consideratum, & obiectiue præcognitum ac voluntati propositum, necessario supponitur vt ex se aptum in potentia ad talem finem, & hoc modo nos loquimur. Vt v.g. satisfactio vel meritum Christi, quamuis nunquam existeret, nec Deus vellet illud fieri, ex se, seu in esse possibili seu essentiae consideratum, habet proportionem, valorem, & maximam vtilitatem ad finem redimendi homines à peccato. Et hoc modo dicimus, ad electionem seu voluntatem talis medij (& simile est in reliquis) supponi proportionem seu vtilitatem ad talem finem etiam in ordine ad diuinam voluntatem secundum esse in potentia, quamuis secundū actualem existentiam procedat ab ipsa voluntate.

Ad posteriorem partem dici posset, in illo exemplo & similibus, illud non fuisse medium ad efficiendum vel consequendum illum finem, sed ad significandum aliquid, vel certe ad hoc vt miraculum notius ac euidentius esset, dum apertius constaret, factum esse absq; vilo medio naturali, imo cum maiori subiecti repugnantia perfectum esse. Sicut, quando Elias, antequam ignem de cælo peteret, qui sacrificium consumeret, magnam aquæ copiam super sacrificium fudit, nō est vsus illo medio ad consumendum sacrificium, sed ad hoc solum vt diuinā operatio notior fieret, ad hunc autem finem tale medium ex se habet proportionem & vtilitatem.

A. Adde vero vltius, interdum Deum vt huiusmodi medij, quæ ex se non solum videntur carere proportionem, sed etiam esse potius impedimenta, & finit contraria, ipsum vero Deum virtute sua vt eis, vt instrumentis, atque adeo vt mediis instrumentarijs ad finem suum consequendum. Tunc vero dicendum est, in huiusmodi medijs supponi altem obedientialem potentiam, vel passiuam vel actiuam (de qua infra quaestione 13. longus sermo nobis futurus est) & ratione huius potentiae habent ex se, seu vt supponitur voluntati diuinæ, vtilitatem seu proportionem obedientialem in ordine ad talem finem, ratione cuius apta sunt eligi vel amari propter illū.

Hinc vero (quod ad rem, de qua agimus, maxime spectat) intelligitur, hanc vtilitatem vel proportionem, quam in medio supponi dicimus, etiam respectu diuinæ voluntatis, non necessario consistere, in aliqua reali habitudine, quam ex se habet tale medium ad talem finem; neq; in naturali inclinatione ad illum, seu interdum esse positam in aliqua capacitate vel potentia obedientiali, vel in aliqua proprietate, ratione cuius potest talis res commode ad talem finem ordinari, vt v.g. aurum vel argentum est ex se aptum, vt sumatur vt instrumentum ad commutationes humanas, & in pretium seu pecuniam consignetur, quæ proportio in aliquibus proprietatibus naturalibus eius, fundamentum habet, quamuis non ponat in eo aliquam habitudinem, vel inclinationem intrinsecam ad talem finem. Idem videre licet in aquæ ablutione respectu huius finis. Ratio autem non est alia, quia hoc est sufficiens fundamentum ex parte obiecti, vt voluntas libera tali re vtatur in ordine ad talem finem.

Atq; hinc tandem concluditur quod intendimus, sepe rem vnam ordinari per diuinam voluntatem ad finem sibi extrinsecum, etiam si in ea nulla fiat mutatio, sed ordinatio sit prorsus extrinseca. Hoc probatur primo manifestis exemplis, nam ordinavit Deus incarnationem, vel passionem Christi ad redemptionem nostram, qui finis omnino extrinsecus erat incarnationi, quæ tamen in se eadem omnino est, quæ esse posset sine ordinatione ad talem finem. Dices, aliquid peculiare additum esse incarnationi ex vi illius finis, scilicet, modus in carne passibili. Sed hoc nihil refert, quia non solum ille modus, sed ipsa incarnatio ordinata est ad talem finem: imo ille met modus, & ipsa Christi passio potuit ordinari aut permitti à Deo sine tali fine propter alias causas, ita vt omnia, quæ in Christi passione contigerunt, eadem omnino fierent, solumq; deesser ordinatio ad talem finem. Dices, semper in re ipsa seu ipsi medio aliquid peculiare addi ex vi talis intentionis & ordinationis ad talem finem, vt in prædicto exemplo additum est, quod Christus ipse obtulerit passionem suam propter redemptionem nostram; quod non potuit oriri nisi ex eo, quod Deus ordinaret passionem eius in illum finem: & ita semper saluari potest, quod ordinatio diuina vnus rei ad extrinsecū finem causet in re aliquid speciale, quod nō posset, nisi ex illo fine oriri. Sed quidquid sit de illo peculiari exemplo, an, scilicet, verū sit, non potuisse Christum in voluntate humana habere illū actum referendi passionem suā in nostrā salutem, nisi diuina voluntas, eadem passionem in eūdem finem præordinasset: nā fortasse potuit de potentia absoluta aliter contingere, vt parebit ex infra dicendis de humana Christi voluntate: quidquid (inquam) de hoc sit, nil obstat, quo minus ipsa Christi passio extrinsecus sit relata in finem redemptionis per diuinā voluntatem priusquā per humanā: illa ergo relatio est prorsus extrinseca sine vlla mutatione, quæ in ipso medio fiat: imo illa alia relatio, quæ per specialem actum voluntatis humane Christi facta est, fuit quasi nouum medium ex eodem fine redemptionis ac diuina voluntate præordinatum.

Adde-

Varit ex-
plicit decla-
ratur.

Addere etiam possumus alia exempla, in quibus
ex parte causa secundæ nihil peculiare fit, quo me-
dium ordinetur ad finem à Deo intentum, sed solū
diuina ordinatio seu intentio intercedat, sine qua
posset fieri totum id, quod in re fit, propter alium fi-
nem, vt v.g. cum Deus permittit peccatum in præ-
destinato, vt fit ei occasio maioris boni, illa permif-
fio, seu carentia auxilij efficax est medium ad salu-
tem prædestinati, ad quem finem à nullo alio, nisi à
Deo ordinatur, & tamen eadem omnino permiffio
esse posset sine tali fine. Similiter permittit Deus ven-
ditionē Iosephi factam à Egyptiis à fratribus eius ex
intentione exaltandi Iosephum, & per eum saluandi
multos populos vt dicitur Genes. 50. & ex intentione
etiā representandi in ipso venditionem Christi: ad
quos fines fuit medium ordinatum tam permiffio,
quam etiam ipsa venditio, quoad actionem physicā
& materialem, & tamen nullus ordinauit illū actum
in talem finem, nisi Deus sua voluntate, nihilque in
re ipsa fuit in tali fine, quod non posset esse sine ordi-
natione ad talē finem, aliāq; exempla infinita ex
diuina Scriptura peti possunt, ex quibus certissime cō-
stat, posse res ex voluntate diuinā habere rationem
seu habitudinem mediij & finis, quam ex natura sua
non habent, absq; eo quod, vel rei, quæ vt medium
assumitur, aliquid in re addatur ex eo quod fit pro-
pter talem finem, neq; etiam finis aliter in re fiat, eo
quod per illud remedium comparatur, cum possit
per aliud medium idemmet finis obtineri.

Ratione præterea declaratur hæc veritas primū à
posteriori, quia voluntas humana potest hoc modo
operari, & referre media ad finē: ergo multo magis
hoc potest voluntas diuina: antecedens cōstat, quia
eādem actionem dandi aliquid potest voluntas hu-
mana velle & imperare ex intentione huius vel illi-
us finis, absq; eo quod actio illa alia sit, vel aliter fiat
in re ac physice, sed solum moraliter per denomina-
tionē ab actū voluntatis, cōsequenter autē probatur
quia hoc pertinet ad perfectionem diuinæ voluntatis,
vt eminentiori modo possit quidvis voluntas
humana potest, quod imperfectionem nō includat.
Dices, hoc contingere in humana voluntate, quia e-
licit diuersos actus, quibus exteriori actionē po-
test in diuersos fines referre, & ita ab eis potest deno-
minari exterior actus ordinatus in hunc vel illum fi-
nem, quod in voluntate diuina nō habet locum. Re-
spondetur, in hoc consistere eminentiam diuinæ vo-
luntatis, vt sine his imperfectionibus possit, quicquid
creata voluntas recte operans cum illis potest. Vnde
potest etiam talis ratio à priori, nā voluntas diuina,
eo quod & est summe libera & summus ac purissi-
mus actus, summamq; habet perfectionem tā in po-
testate & libertate volēdi, quam in modo, simul po-
test & velle libere obiecta creata, & tamen illa velle
absq; vlla summutatione, seu reali additione illi fa-
cta, ergo ex eadē summa perfectione, potestate & li-
bertate potest Deus velle hoc medium propter hūc
vel illū finem extrinsecū pro suo arbitrio, & sine vlla
mutatione, vel reali additione, quæ in ipso Deo fiat,
quia hæc repugnant perfectioni eius. Neq; etiam est
necesse, vt aliquid speciale addatur ipsi rei, quæ est
medium præter ipsum esse eius, quia hoc non requi-
ritur ex vi solius ordinationis in extrinsecum finem,
neq; ad illam aliquid semper conducit.

Quali sit
determina-
tio, qua De-
us dicitur
volens, seu
volens.

Ad difficultatem ergo in principio positam re-
spondetur, eandem fieri posse in omni actu libero
voluntatis Dei, nā ab huiusmodi determinatione li-
bera denominatur Deus volēs, hæc autem denomi-
natio nec sumitur ab aliquare, quæ addatur ipsi Deo
neq; etiam sumitur ex mutatione, quæ in obiecto fiat
ex efficacia diuinæ voluntatis, tum quia hæc deno-
minatio voluntis, cum sit perfectæ & vitalis, non po-
test cōcipi aut intelligi, quod sit omnino extrinsecū,
tū etiā quia non ideo Deus vult creaturam, quia in il-
la facit mutationē, seu quia illa aliter se habet ex ef-

ficacia diuina, sed potius è contratio, quia Deus vult
creaturā, ideo illi dat esse, seu illam transmutat. nam
operatur omnia secundum consilium voluntatis
suz: vnde vere ac proprie ex amore libero creatura-
rū illas producit, iuxta illud. Sic Deus dilexit mundum.
vt Filium suum vnigenitum daret: nō ergo denominatur
Deus amas libere creaturas ab intrinseca mutatio-
ne in creaturis facta, sed ab intrinseco amore, qui re-
vera in ipso Deo est. Tum deniq; quia multæ volun-
tates Dei libere intelliguntur, quæ per se ipsas nō fa-
ciunt mutationem in creaturis: huiusmodi est dilec-
tio prædestinatorū, per quā infallibiliter destinan-
tur ad vitam eternam, nam per eam vt sic nō fit mu-
tatio in prædestinatis, sed ex vi illius Deus habet vo-
luntatē circa media & effectus prædestinationis, per
quam facit mutationes in electis ad finem illum cō-
sequendū necessarias. Similiter voluntas, qua Deus
vult homines redimere, quatenus ratione distin-
cta est à voluntate Incarnationis, nō facit mutatio-
nem in creaturis, sed solum est propositum quoddā
efficax in Deo, ad quod cōsequitur voluntas medio-
rum, quibus executioni mandatur illud prius propo-
situm. Imo iuxta veriore sententiā non est diuina
voluntas, quæ immediate facit mutationes in crea-
turis, sed per voluntatem applicatur diuina potētia
executiua, à qua immediate profluunt creaturæ &
mutationes earum. Prius ergo secundum rationem,
quam ab executiua potentia Dei manet aliquid in
creatura vult Deus applicare suam potētiam ad id ef-
ficiendum: atq; ita ante omnem creaturæ mutatio-
nem intelligitur Deus velle aliquid, sic ergo in præ-
senti potest Deus velle aliquid propter aliquem finē
extrinsecum, etiā si in re voluta nihil amplius efficiat,
quam si propter alium finem, vel etiam sine vilo sine
extrinseco, sed propter se ipsam tantum illa velleret.
Quomodo autem hæc denominatio volendi libere
intelligi possit in Deo, absq; reali additione intrinse-
cæ alicuius perfectionis liberæ, cum tamen non sit
prorsus extrinseca, vnum est ex diuinis mysterijs,
quod humana ratione nec comprehendendi, nec decla-
rari posse existimo. Sed non propterea tribuendum
est Deo aliquid, quod sine imperfectione intelligi nō
potest, quale est, quod aut non sit volens creaturam
per intrinsecū actum suum, aut, quod sit volens per
aliquid reale, ita adiunctū voluntati suæ ab æterno,
quod simpliciter posset non esse. Sed fatendum est,
tam esse eminentem & perfectū, simplicissimū illū
actum volūtatis, quo Deus se necessario amat, vt per
illum omnino realiter immutatū, vel actum possit
velle vel nolle creaturas. Ex quo resultat, nostro
modo intelligendi, terminatio talis actus ad tale ob-
iectum creatū per respectum rationis, qui nō funda-
tur in mutatione creaturæ, sed potius est, quasi pri-
ma radix & origo ex parte Dei mutationis eius.

Hoc autem supposito, ad difficultatem in princi-
pio tactā respondendū est, rem à Deo volitā propter
extrinsecū finem denominari ordinatā ad talem fi-
nem, non semper ab aliqua re, quæ intrinsece ei ad-
datur, sed ab actū voluntatis diuinæ qui ad illam ter-
minatur ratione talis finis. Neque ad hoc necesse est
intelligere in Deo mutationem, vel additionem rea-
lem, sed solū respectū rationis propter summam emi-
nentiam & simplicitatem volūtatis eius, vt dictū est.

Secunda difficultas circa eandem doctrinam est,
quomodo in volūtate diuina possit aliquid esse pri-
us ordine intentionis, & nō executionis, aut è cōuer-
so. Et ratio difficultatis est, quia hæc voluntates non
videntur in Deo distingui, etiam secundum ratio-
nem. Probatur, quia voluntas Dei absoluta est effi-
cax eorum quæ vult: ergo si Deus habet intentionem
efficacem alicuius finis, illam et voluntas est efficax
illius finis: ergo est sufficiens ad exequendum il-
lum: ergo est etiam voluntas executiua: ergo non
distinguitur in Deo illæ voluntates. Et confirmatur,
quia respectu mediocum non distinguitur in diui-
na vo-

Solutur rati-
o dubitan-
dis.

Quomodo
sit alius o-
do intentio-
nis, quam
executionis
in diuina
voluntate.

na voluntate electio ab usu: ergo nec respectu finis distinguitur intentio ab executione, quatenus est à diuina voluntate, est enim eadem proportio & ratio scilicet, quia Deus eadem determinatione voluntatis suæ, quæ eligit aliquod medium, exequitur illud.

Responsio.

Respondetur nihilominus doctrinam propositam sumptam esse ex communi modo sentiendi & loquendi Theologorum, qui tractantes specialiter de nominum predestinatione & electione dicunt, Deum prius secundum rationem eligere seu diligere predestinatum, quam predestinare seu ordinare media, per quæ salutem est consequendus, cuius rationem reddens D. Thom. 1. p. quæst. 23. art. 4. ait, eam esse, quia voluntas finis prior est, quam ordinatio mediorum per quæ finis est consequendus, constat autem executionem finis esse posteriorem ordinatione mediorum, nam per ipsa media fit: ergo supponit illa doctrina, intentionem finis in Deo esse priorem ipsa executione. Vnde iidem Theologi docent, hanc dilectionem predestinati, quæ per modum intentionis, non esse ex meritis eius quamvis glorificatio sit ex meritis, quæ glorificatio est executio prioris intentionis, & ex parte Dei includit etiam voluntatem, ut conferentem gloriam, & ut exequentem id; quod per priorem dilectionem intentum ac predestinitum erant. Nec solum circa vltimum effectum predestinationis, sed etiam circa intermedios hæc distingui possunt, quatenus in eis ratio finis proximi respectu alius cuius medijs reperitur. Sic enim Deus prius secundum rationem vult hunc hominem peccatorem hic & nunc iustificare, & propterea consequenter vult, ut hic & nunc contritionem habeat: & ob hanc intentionem præbet illi vocationem, quam scit futuram efficacem seu infallibilem, quæ propterea Augustinus sæpe appellat vocationem secundam propositum gratiæ Dei, quia, scilicet, procedit ex intentione efficaci iustificandi talem hominem. Præcedit ergo secundum rationem hæc intentio, postea vero subsequitur voluntas exequens, quia Deus præbet in exercitio concursum actuale ad contritionem habendam, vel ad infundendam iustitiam. Quod autem in his exemplis declaratum est, in aliis Dei voluntatibus, & effectibus simili modo & ex eadē causa & radice reperitur.

Ratio.

Ratio autem à priori est, quam significauit D. Thomas; quia Deus propriissime & perfectissime operatur propter finem, scilicet imperfectione, quæ in hoc genere operandi seu causalitatis in nobis reperitur, quando enim voluntas nostra propter finem operatur, illud imperfectio est, quod actus ipse volendi realiter à voluntate procedat, & vnus actus ab alio, scilicet, electio ab intentione, quando distinctæ sunt: tamen ex parte obiecti, quod finis sit ratio volendi media, ad perfectionem spectat, quia operari ex proposito, & ex cognitione finis ad perfectionem simpliciter spectat; ut constat ex 1. 2. q. 1. art. 1. Hoc ergo modo conuenit Deo operari propter finem, & ita de ipso Scriptura loquitur, *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus & propter nimiam charitatem suam, quæ dilexit nos Deus, Filium suum misit.* Ephes. secundo. Ergo quamvis Deus vnico & simplicissimo actu intendat finem, & velit media vsque ad ipsam finis consequutionem, quod nos pluribus actibus facimus, nihilominus sicut in nobis secundum rem distinguitur ordo intentionis ab ordine executionis, ita in Deo distinguendi sunt secundum virtutem seu rationem.

Præterea 16

Confirmatur ac declaratur primo, quia Deus ita vult vnum propter aliud, ut ordinet vnum in aliud ut in finem, ut recte docuit D. Tho. 1. p. q. 19. art. 5. quia alias non operaretur Deus perfecto modo, ergo vel ordinat Deus medium in finem à se intentum, vel non intentum: hoc posterius impossibile est, quia finis non est ratio volendi media, nisi ut amatus & intentus: ergo necesse est finem esse intentum prius secundum rationem, quam media in ipsum ordinem-

tur, ergo etiam in Deo finis est prior ordine intentionis, quamvis in executione sit posterior. Denique declaratur exemplo intellectus, in quo, licet Deus vnico & simplicissimo actu omnia intelligat; nihilominus secundum rationem prius concipitur ut intelligens essentiam rei, quam proprietates, & principia, quam conclusionem, quæ ex illis sequitur: quia ex parte obiecti perfecta cognitio vnus, & edet ab alio, non vero è conuerso: sic autem se habet finis ad voluntatem sicut principium ad intellectum: ergo etiam in voluntate Dei prior est secundum rationem intentio finis, quam voluntas mediorum, & consequenter etiam est prior, quam ipsamet voluntas Dei, ut applicans media, vel causas: per quas finis intentus executioni mandatur.

Vltimo declaratur hoc ipsum, respondendo ad difficultatem propositam, quæ facilius expeditur, supponendo (quod supra tetigit) quamvis Deus omnia faciat, quæ absolute & efficaciter vult, quomodo dicitur omnia operari secundum consilium voluntatis suæ, non tamen immediate per voluntatem suam exequi quod vult, sed per omnipotentiam suam, quam applicet ad opus, tanquam immediatum operandi principium. Ut docuit D. Thom. 1. p. q. 19. art. 4. ad 4. Hoc ergo supposito, quamvis Deus vno simplicissimo actu voluntatis, & intendat aliquem finem, & applicet suam potentiam ad exequendum illum, nihilominus possunt facile in eadem voluntate hæc duo ratione distingui, & vnum etiam esse prius altero secundum rationem. Vnde fieri potest, ut quoad intentionem voluntas diuina se sola illam habeat, & intendat talem finem, in executione vero non sola ipsa, sed cum causa secunda illum efficiat, ut cum Deus intendit, ut Petrus sit beatus, ex se & per se solum habet illud propositum, quod tamen non per se solum exequitur, sed eleuando & adiuvando voluntatem & intellectum Petri. Vnde etiam intelligitur, in ipsis obiectis harum voluntatum esse aliquam diuersitatem penes quam potest hæc distinctio rationis attendi, nam intentio finis versatur circa ipsum finem secundum se, ut obtineatur, seu ponatur in esse, & ut sic non includit media nisi virtute, neque etiam includit formalem applicationem omnipotentis diuinæ ad operandum: voluntas autem exequens versatur circa media ut executioni mandanda, vsque ad vltimam affectionem ad finem exequendum necessariam. Quod si nulla sint necessaria media, neque alia cause præter diuinam voluntatem, & potentiam, tunc ibi non erit propria intentio, quæ dicit habitudinem ad media: vnde neque oportebit ibi distinguere ordinem intentionis ab ordine executionis, aut voluntatem intendentem ab exequente, nisi quis velit secundum rationem distinguere voluntatem diuinam, ut terminatam ad existentiā ipsius rei, ab eadem voluntate, ut applicante suam potentiam ad dandum tale esse, quod certe non repugnat, quamvis nobis non sit necessarium.

Tandem hinc fit, ut intentio finis interdum nullam specialem rationem, vel dispositionem ex parte obiecti seu creaturæ requiratur, & tamen, quod voluntas exequens illum finem, huiusmodi rationem vel dispositionem supponat, ut in electione & glorificatione predestinatorum videre licet. Sic enim expeditur illa vulgaris interrogatio, quomodo sine meritis vellet Deus glorificare, quem gratis diligit & eligit, cum in re non det gloriam, nisi propter merita, quandoquidem non aliter dat, quam dare vult, & disposuit, responsio enim est, voluntatem illam electionis, quæ rationem intentionis habet, non supponere merita tantquam rationem vel dispositionem in obiecto seu persona prærequisitam ut à Deo eligatur, sed potius esse effectum talis electionis: & hac ratione verum est, Deum non intendere salutem predestinati propter merita eius, quamvis ex vi illius intentionis velit, ut in re non habeat gloriam nisi per merita, & consequenter, ut ad voluntatem executionis gloriæ supponat.

Illatione tandem.

ponatur hæc ratio & quali dispositio ex parte obiecti, scilicet, quod habeat merita. Vnde cauenda est equiuocatio illius particulæ *propter*, nam vt dicit causam finalem, seu rationem obiectiuam, propter quam Deus intendit talem finem, sic Deus non vult gloriam prædestinati propter merita eius; vt vero dicit rationem medij, & quali dispositionis seu causæ moralis, sic vult Deus, vt prædestinatus habeat gloriam propter merita, seu per merita; & ad hunc modum philosophandum est in mysterio Incarnationis, ad explicandam primam rationem, quæ Deum mouit ad illud volendum seu intendendum, vt latius in sequentibus dicturi sumus.

Fortis dubitatio, an intentio finis in Deo sit prior ratione quæ dicitur, ut obiectum prædeat.

Tertia difficultas circa prædictam doctrinam est, quia videtur in ea supponi, Deum velle finem sine dependentia à medijs: hæc enim sola ratione potest dici in Deo voluntas finis prior electione mediorum, aut finis eadere prius in voluntatem Dei, quam media, quia est independens ab eis quoad intentionem: hic enim nulla alia ratio prioritatis excogitari potest. Hoc autem, quod in hac doctrina supponitur, videtur plane falsum, nam ille modus intendendi prius finem, quam media, imperfectionem inuoluit. Nos enim ideo prius intendimus finem: & postea ad electionem mediorum procedimus, quia quando nobis finis proponitur, non habemus præsentia omnia media nec indicamus quod eorum cōuenientius & vtilius sit, & ideo post intentionem consulimus, & ad cōsiliū sequitur electio. Et simili ratione sepe antecedit electio vsū, quia cum eligimus, non statim indicamus de omnibus circumstantiis adhibendis in executione medij, & præsertim an hic & nunc expediat. At vero in Deo non est hæc imperfectio, nam simul habet præsentia, tã finem quam media omnia, simulq; comprehendit ac iudicat, quam sit vtile vnumquodq; vel cōueniens, & cum quibus circumstantiis, & quomodo, ergo non oportet intelligere etiam secundum rationem, Deum intendere finem independentem à medijs, sed omnino simul intendere finem per hæc media. Vnde confirmatur, nam cum duplex intelligi possit modus intendendi finem, vnus absolutus à determinatione mediorum in particulari, sed virtute tantum & cōfusa illa includendo, alius determinando particularia media in ipsam intentionem finis, hic posterior est sine dubio perfectior, quia est simplicior, expressior: & magis comprehensiuus: ergo hic est Deo attribuentus. At vero in hoc modo intentionis nō est prior finis, quam medium, sed sunt omnino simul. Et confirmatur secundo, quia, vel Deus potest velle finem & media hoc modo, scilicet, cum mutua dependentia, vel non. Hoc posterius dici non potest, quia in eo modo volendi nulla est implicatio contradictionis, nullave inuoluitur imperfectio, & alioqui voluntas Dei est libera & omnipotens, si autem potest ita velle, ita sane vult: quia hic modus magis consentaneus est perfectioni eius, vt ostensum est.

Duplex consideratio auctoris diuine voluntatis.

Declaratio huius difficultatis magnam, vt existimo, lucem afferet, huic disputationi, & omnib; quæ in ea dicenda sunt, ne fortasse ob varium vsū vocum in æquiuoco laboremus, quod in hac quaestione multis vereor accidisse. Principio ergo considerandum est, aliud esse loqui de diuina voluntate adæquate & secundum rem, aliud vero præcise secundum abstractionem & considerationem rationis nostræ. Difficultas enim proposita videtur procedere de diuina voluntate priori modo spectata, quo modo certissimum est, Deum simul & eodem omnino actu velle finem, vt exequendum per illa determinata media, per quæ in re ipsa illum exequitur, seu consequitur. Atq; hoc & nihil aliud probant rationes adductæ. Quo sensu etiam dici verum, intentionem finis habere connexionem cū electione talium mediorum in illo adæquato, & (vt ita dicam) integro actu voluntatis. Et in eodem sensu est etiam

Alind est, assertio prius alio, aliud, esse independentem ab illo.

verum, cōsecutionem finis sic intenti habere dependentiam à talibus medijs, quatenus ex vi dictæ voluntatis sine illis non obtinebitur, sicut etiam è contrario media pendunt à fine, quia nisi ille esset intentus, ipsa non eligerentur, nec mandarentur executioni ex vi talis voluntatis. Neque enim est inconueniens, inter finem & media esse hanc mutuatam dependentiam in diuersis generibus causarum, nam media pendunt à fine in suo genere causæ finalis, finis autem à medijs in genere causæ efficientis, vel dispositiue. Nos autem fere in tota hac disputatione, non hoc modo loquimur de diuina voluntate: sic enim nihil est in illa prius aut posterius, neque huiusmodi consideratio nobis deseruit ad declarandas primas rationes diuinæ prouidentie & prædestinationis: loquimur ergo secundum præcisionem rationis nostræ: & hoc modo dicimus, vnum motuum in Deo esse prius alio, aut vnā voluntatem esse alia priorem, vt intentionē electione.

Vt hoc autem declaratur, est considerandum secundo non esse omnino idem, quod intentio sit ratione prior electione talij medij, & quod sit omnino independens ab illa, seu non habens cum illa necessariā connexionem (hic enim, breuitatis causa, omnem connexionem necessariā inter duas res, dependentiam vocamus, & è conuerso carentiam prædictæ connexionis, appellamus independentiā) igitur aliquid esse prius alio secundum rem vel rationem latius patet, quam esse independens, quod est esse posse sine illo: anima enim prior est naturaliter suis potentijs, & materia sua quantitate, quamuis, & anima cum potentijs, & materia cum quātitate sua, necessariā habeant connexionem naturalem, ita vt sine illis esse non possint. Vnde Aristoteles in Prædicam. cap. 11. prioritatē naturæ quæ in causalitate cōsistit ab ea distinguit, quia dicitur prius id, quod non conuertitur subsistendi cōsequentiā; & illam ab hac separari posse affirmat, potest enim causa esse necessario coniuncta cum effectu, & finis cum medio vnicō ac necessario, sine quo obtineri non potest non ergo repugnat aliquid esse prius alio, vno modo, quamuis aliunde habeant inter se ita necessariā connexionem vel dependentiam, vt illud, quod prius dicitur, non possit esse sine posteriori. Duobus ergo modis possumus intelligere in Deo intentionem finis esse priorem electione mediorum. Primo, solū ratione causalitatis seu habitudinis, quam obiecta inter se habent: quia vnū est ratio volendi aliud, & non è conuerso. Secundo, ratione independentiæ, quia, nimirum, intentio finis possit optime esse & ad effectum perducij sine talium mediorum electione. Priori modo in vniuersum verum est, intentionem finis etiam in Deo esse ratione priorem electione, distinguendo ac præcindendo secundum rationem vnā ab alia. Probatur, quia licet voluntas diuina ex parte sui actus non habeat propriam causam, potest tamen habere rationem obiectiuam, vt supra dictū est, & constat ex 1. part. quæst. 19. art. 5. sed hoc modo finis est ratio volendi media, & non è conuerso, etiā in Deo: ergo secundū rationem prius est volitus finis, quam media. Imo etiā ex parte actus, distinguendo secundum rationem, voluntas finis potest dici ratio voluntatis mediorum, ad eum modum quod vnum attributum diuinum dicitur ratio alterius vt intellectus, verbi gratia, voluntatis: sicut ergo hoc modo intellectus diuinus dicitur esse prior ratione, quam voluntas, & scientia, quam amor, ita voluntas finis est prior ratione voluntate mediorum. Quia vero hæc prioritas non infert alteram, vt dixi, ideo non sequitur, neq; est in vniuersum verum, voluntatem finis, ita esse priorem voluntate mediorum, vt possit esse sine illa, nam interdum est necessario cum illa coniuncta, seu illam secum necessario affert, quamuis non semper, neq; in omnibus eodem modo, quod superest explicandam.

Tertio

*Quomodo
intentio finis
media com-
prehendat.*

Tertio ergo aduerendum est, omnem intentionem finis includere aliquo modo media vel explicite, vel implicite, vel in communi, vel in particulari, cuius ratio est, quia intentio est efficax voluntas consequendi finem: consecutio autem dicitur habitudinem ad media, per quæ comparandus est, & sine quibus obtineri non potest, finis autem prout intentus ab operante, interdum habet necessariam habitudinem ad determinatum medium, quæ connexio interdum oritur ex fine ipso secundum se, ut si quis hodie existens Salmanticæ, intendat post aliquod tempus esse Compluti, necesse est, vt velit iter agere, quia finis ille habet necessariam connexionem cum hoc medio: aliquando vero illa connexio oritur ex speciali modo adiuncto ipsi fini vel consecutioni finis ab operante seu intendente finem, ut in exemplo posito, si quis non tantum velit ire Complutum, sed etiam commode, &c. talis intentio habebit connexionem, non solum cum illo communi medio iter agendi, sed etiam cum tali medio, scilicet vtendi curru aut equo ad iter agendum, vel, si in ipso fine adiungatur talis circumstantia temporis, v.g. existendi crastina die Compluti, necesse est, vt sit connexa non solum cum electione agendi quouis modo iter, sed determinate velociter currendi. Ex quibus exemplis etiam intelligitur talem esse posse intentionem finis, vt non habeat connexionem necessariam, cum electione huius, vel illius medij, si nimirum, nec finis secundum se, nec ratione modi, quo intenditur, tale medium determinatè requirat, tunc enim ex vi intentionis sequetur quidem electio alicuius medij, non tamen huius potius quam illius, sed id proueniet ex libertate eligētis, vel ex aliis rationibus, quas potest in medijs considerare, præter utilitatem finis. Ex his ergo constat, quando intentio finis sit prior, quàm electio formalis & expressa determinati medij, non solum prioritate causalitatis, sed etiam subsistendi consequentia, quando vero solū priori modo, si enim finis sic intentus omnino requirit hoc medium, tunc licet intentio eius sit prior causalitate, non tamen subsistendi consequentia, quia non potest esse talis intentio, quin talem electionem secum afferat supposita sufficiente cognitione & iudicio, prout in Deo supponitur: si vero finis sit intentus non limitatur ad hoc medium, sed variis modis ac viis obtineri potest, tunc, quamuis contingat, ex libertate operantis huius intentioni cōiungi electionem talis medij determinate, nihilominus illa intentio ex se manet prior tali electione, non solum causalitate, sed etiam subsistendi consequentia, quia nihil repugnaret esse sine illa.

Hæc autem tota doctrina, quæ vniuersalis est, ad Deum applicari potest, vtendo nomine causalitatis late pro quacunque ratione: nam vterq; intentionis modus explicatus potest intelligi in Deo absque vlla repugnantia vel imperfectione, quia liberū est Deo, velle quemcunq; finem creatum, vno vel alio modo, prout sibi placuerit, & vno modo potest habere connexionem cum vno medio, & alio modo non habere illam, vt exemplis facile declarari potest, nam Deus intendens redemptionem hominum, potuit illam simpliciter & absolute intendere, nihil aliud addendo, & hoc modo non habet necessariam connexionem cum electione vniōis hypostaticæ, quia potuit Deus per alia media homines redimere: potuit etiam in ipsa intentione adhibere modum, scilicet redimendi homines optimo modo, seu ex perfecta iustitia, & hæc intentio habet necessariam connexionem cū electione vniōis hypostaticæ, quia non poterat alio modo talis redemptio perfici. Simile quid videre licet in ea intentione, qua Deus dilexit prædestinatos ad gloriam, potuit enim illis gloriam intendere, solū vt beatitudinem ab ipso præstandā, & vt sic non haberet talis intentio connexionem cū meritis, seu cum voluntate dandi merita prædesti-

natis, & si sola vis illius intentionis consideretur, verum est, quod posito illo decreto, prædestinati consequerentur beatitudinem, etiam si non haberent merita, quia, si Deus non elegisset hoc medium, prouideret alium modum consequendi beatitudinem: nunc autem, quia Deus illi intentioni adiunxit electionem talis medij, scilicet meritorum, ideo respectu illius integræ voluntatis ac prouidentiz verum est dicere, prædestinatum non consecuturum gloriam, nisi habeat merita. Alio vero modo potuit Deus habere decretum dandi gloriam, vt coronam iustitiæ, & hoc modo habet necessariam connexionem cū voluntate dandi merita, ita vt licet sit prior illa, non tamen possit esse sine illa: constat igitur, interdum intentionem finis esse priorem electione mediorum subsistendi consequentia, interdum vero minime, sed habere necessariam connexionem cum illa, & quando, & quomodo vtrumque contingat.

Dicit aliquis, quia ratione intelligi potest, cum decreto Dei sit æternum & simplex, quo vult finem consequi per hoc medium, v.g. gloriam Petri per martyrium, manere hoc decretum firmum & stabile circa finem, non existente tali medio? nam, si non existit tale medium, signum est, Deum non elegisse illud in suo æterno decreto: ergo necesse est omnino non manere illud decretum, quod Deus habuit: nam cum sit omnino simplex, non potest manere circa finem, si non manet circa medium.

Respondeo, negando hoc vltimum. Nam, licet ille actus sit simplicissimus, nihilominus, vt est determinatio libera ad exteriora obiecta, non est ex parte eius seu ex simplicitate eius necessaria connexio inter ipsum, vt terminatur ad vnum obiectum, & vt terminatur ad aliud, nisi inter ipsa obiecta inter se ea connexio reperitur. Quapropter, si finis nec ratione materialis obiecti, seu rei intentæ, nec ratione motiui, nec ratione modi, quo intenditur, habet necessariam connexionem cum tali medio, neque etiam determinatio libera, quæ est in Deo ad finem per modum intentionis, habebit ex parte actus diuini necessariam connexionem cum determinatione libera eiusdem actus ad tale medium. Quod quidem aliis innumeris exemplis declarari potest: nam licet Deus eodem decreto simplicissimo secundum rem voluerit creare omnes angelos, v.g. quos nunc creauit, nihilominus potest facile intelligi, voluntatem creandi vnum angelum non habere necessariam connexionem cum voluntate creandi alterum, etiam secundum præsentem determinationem liberam, quam Deus habet, quia ex parte obiectorum nulla est connexio, & ex parte solius diuini actus esse non potest, quia non repugnat, manere eandem determinationem ad vnum obiectum, & non ad aliud, & idem est de voluntate, qua Deus voluit dare iusticiam Adæ, & permittere peccatum eius, & de alijs similibus: alioqui fatendum esset, omnia, quæ Deus ab æterno voluit facere, aut permittere, talem habere connexionem in illo decreto diuino, vt de quolibet sit verum dicere, si illud non eueniat, nihil ex omnibus alijs esse futurum ex vi præsentis decreti, quia ablato vno effectu, auferetur decretum circa illud, si autem circa vnum auferatur, consequenter auferendum est circa omnia alia, quia simplicissimum est. Quod si hoc est absurdum, vt reuera est, & potest illud decretum, licet in se sit simplicissimum, retineri circa vnum obiectum, & non circa aliud, consequenter idem dicendum est, quotiescunque obiecta secundum se non requirunt connexionem.

Ratio autem à priori est, quia determinatio libera nihil reale addit diuinæ voluntati, sed idem omnino actus seipso terminatur liberè ad hoc vel illud obiectum, prout Deus vult, solumq; ei additur respectu rationis: ergo etiam potest ille actus terminari ad vnum obiectum, vel solum, vel simul cum alio sine vlla adiectione, vel ratione reali: ergo, stante in Deo deter-

Obiectio.

Responsio.

Eadem libera voluntas Dei potest manere circa vnum obiectum, sine alijs.

determinatione libera ad duo obiecta inter se & ex se non connexa, potest & debet intelligi, quod determinatio ad vnum nullo modo pendet ex determinatione ad aliud; & quod posset esse in Deo determinatio eadem, quæ nunc est ad hoc obiectum, etiam si non esset ad aliud. Probatur hæc vltima consequentia, quia neque hinc sequitur variatio aliqua realis in actu Dei, vt patet ex principio posito, neque etiam variatio secundum respectum rationis, quia optime manere potest respectus rationis ad vnum obiectum sine respectu ad aliud; nulla enim probabilis ratio necessarii connexionis inter hos respectus excogitari aut fingi potest ex parte solius Dei, si in connexionem ipsorum obiectorum non fundatur. Et confirmatur, nam actus diuinæ voluntatis, quamuis simplicissimus, potest necessario terminari ad vnum obiectum, & liberè ad alia; & ex hoc quod illi actui, vt terminato iam ad obiectum necessarium, addatur, nostro modo intelligendi, determinatio ad obiecta libera, non variatur prior determinatio necessaria, sed modo nostro intelligendi, quasi extenditur augetur, quamuis alio modo, scilicet, liberè. Vnde etiam si hæc determinatio libera non adderetur, prior eadem omnino maneret: ergo similiter, quamuis intelligatur ille actus diuinus liberè terminatus ad vnum obiectum, postea secundum rationem terminari ad aliud, non propterea intelligitur prior terminatio variari, sed quasi extendi per additionem similis terminationis, quæ si non adderetur, nihilominus posset prior manere omnino eadem; & idem est, quamuis ille actus diuinæ voluntatis intelligatur omnino simul terminari ad vtramque obiectum liberum, quia illa similitudo tantum est per concomitantiam, quæ non addit connexionem. Quod si quis contendat terminationem liberam aliquid reale addere diuinæ voluntati, dicimus in primis illam sententiam, neque esse receptam, neque veram, neque certè probabilem. Addimus deinde, etiam posita illa sententia, posse satis consequenter iuxta illam explicari quod dicimus, nam, si actui necessario voluntatis diuinæ, vt terminetur ab æterno ad aliquod obiectum extra se, aliquid reale additum est, quidquid illud sit, siue absolute, siue respectus, ergo, cum ille actus terminatur ad duo obiecta extrinseca, & inter se non connexa, duplex additio illi fiet: ergo, quamuis intelligatur ille actus terminatus ad vnum obiectum, & non ad aliud, poterit manere in eo illud idem quod ei additum est, vt terminetur ad vnum obiectum, etiam si non sit ei addita determinatio ad aliud obiectum. Nec refert, quod huiusmodi terminationes secundum quod ponuntur in Deo dicantur inter se distinguere actualiter ex natura rei, vel tatum virtualiter; nam quod in hoc dictum fuerit de terminatione necessaria & libera inter se, dicendum erit de duplici terminatione libera, scilicet, quod simpliciter esse poterat vna sine alia quomodocumque distinguantur, quamuis postquam semel ab æterno sunt posita, non possint amplius separari ob immutabilitatem diuinæ voluntatis. Fateor iuxta illam sententiam posse defendi contrarium eo modo, quæ statim explicabo, sed nihil nostra refert vt dixi.

Sed obijci adhuc potest, nam, si verum est, vt D. Thom. interdum indicat, & multi sentiunt, voluntatem nostram posse eodem simplici, & indiuisibili actu ferri in finem, & media, posito tali actu impossibile est, voluntatem cessare à volendo medio, quin cesset à fine, & e conuerso: quamuis illa ex se non habeant necessariam connexionem, sed voluntas, ex sola libertate sua, verumque simul & eodem actu voluerit. Et ratio est, quia, si talis actus est indiuisibilis, non potest per partes tolli; ergo necesse est vt vel totus maneat, vel totus auferatur, si autem totus manet ad totum & integrum obiectum terminatur, si vero totus auferatur, nihil iam erit per illud vo-

Fr. Suarez, Tom. II.

litum: ergo, existente tali actu, non potest voluntas cessare à medio quin cesset à fine: si autem vult cessare ab electione & perseverare in intentione, & cessare illi est, vt relinquat priorem intentionem, & eliciat nouum actum, quo intendat finem solum, vel per aliud medium: ergo à fortiori idem dicendum est in Deo cuius actus simplicior & indiuisibilior est. Idem argumentum fieri potest, de actu indiuisibili, quo voluntas vel hominis, vel angeli vult plura obiecta materialia distincta, quia non potest manere circa vnum, quin maneat circa omnia, nec auferri circa vnum, quin auferatur circa omnia propter eandem rationem: ergo idem dicendum erit de libera determinatione Dei ad plures res.

Ad hoc argumentum, qui existimant, hos actus *Primaria* intellectus vel voluntatis, qui terminantur ad plura *proposio.*

obiecta materialia, habere in se extensionem quandam realem & partium compositionem, facile respondebunt negando assumptum, quia potest ille actus manere secundum vnā partem, & non secundum aliam, si alioqui non sit repugnantia ob dependentiam ortam ex connexionem obiectorum inter se: illa vero sententia, quamuis mihi aliquando placuerit, iam non probatur, vt latius dicam inferius quæst. 10. Et ideo aliter respondetur, negando consequentiam. Et ratio differentie est, quia vnus actus creatus non potest sine reali sui mutatione terminari & non terminari ad aliquod obiectum, habet enim totam suam entitatem cum habitudine reali ad obiectum & pendente ab illo; & ideo non potest actus realiter indiuisibilis, non terminari ad totum obiectum suum, & consequenter simul etiam destrui circa totum, si realiter minuatur; at vero actus increatus voluntatis diuinæ, idem omnino realiter manens potest terminari vel non terminari ad extrinseca obiecta; & ideo potest etiam habere eandem terminationem liberam ad vnum obiectum cum terminatione ad aliud, vel etiam sine illa, si in obiectis non est connexio.

Quocirca, qui putant hanc terminationem liberam addere aliquid reale Deo, possent iuxta proportionem argumenti facti faciliè dicere, hanc terminationem liberam diuinæ voluntatis talem esse, vt vnica tantum, & in se omnino indiuisibilis sit, quæ Deus se determinat ad volendum aliquid ad extra quicquid illud sit, ita vt vnica & indiuisibili reali additione simul velit Deus, quidquid extra se vult. Et hoc posito, consequenter dicendum est, ablato quocumque obiecto partiali seu materiali, auferri cetera omnia ex vi præsentis determinationis: necessariūque esse, vt si vnum est futurum sine alio, vel si Deus fuit voliturus quædam, & non alia, haberet aliud decretum, aliamque determinationem liberam. Qui modus dicendi, vt verum fatear, efficaciter improbari non potest in illa sententia, quamuis neque etiam possit satis probari aut persuaderi, cum ex illa non necessario consequatur, vt supra explicui; nec possit ab auribus illius opinionis sufficiens reddi ratio, cur determinatio libera illius actus, non sit ita indiuisibiliter idem cum determinatione necessaria, quin possit hæc omnino eadem manere sine illa; & tamen non possit eodem modo se habere vna libera determinatio ad aliam, quando ex parte obiectorum est eadem ratio, scilicet, quod non est necessaria connexio inter ipsa. Adde denique, quod, licet iuxta illam interpretationem variandū esset decretum voluntatis quasi materialiter, non tamen simpliciter, & quasi formaliter, id est, quatenus solum dicit determinationem voluntatis ad hoc obiectum, quia, si semper manet idem motiū, & non habet connexionem cum alio obiecto, quāuis tollatur actus, vel determinatio ad vnum obiectum, ex hoc præci-se ac formaliter non tollitur circa aliud. Quod si ex parte actus propter indiuisibilitatem eius variandus sit actus, illud erit quasi materialiter, & per accidens,

M

nam ex

nam ex vi prioris motui semper manebit voluntas in eadem determinatione, etiam si actus, vel id quod additur voluntati, variari intelligatur. Sed, quidquid sit de illa falsa sententia, quid iuxta veram doctrinam dicendum sit, satis constat ex dictis.

*Ad rationem
dubitandi
in principio
posse.*

Ad difficultatem ergo, in principio positam, si contra hanc ultimarum assertionem procedat, negandum est, hunc modum intendendi finem independentem à mediis, provenire ex imperfectione, sed ex motivo, propter quod finis intenditur, & ex modo quo intenditur, quia interdum talia sunt, ut non habeant necessariam connexionem cum tali medio, quod accidere potest sine ulla imperfectione ex parte eius qui intendit finem aut eligit medium. Vnde exemplum in illo argumento adductum ex nostro modo eligendi, & intendendi, non est ad rem, quia illa imperfectio nostra non consistit in sola independentia intentionis ab electione, sed etiam in temporis & actuum successione; nam, si fingamus, me simul habere perfectam cognitionem alicuius finis, & rationem omnium propter quas est diligibilis, & omnium mediorum: per quae obtineri potest absque necessaria connexionem cum vno illorum determinate, sed tantum confuse cum aliquo, tunc stante in intellectu huiusmodi actuali cognitione & iudicio, posset simul voluntas determinari ad intendendum finem, & ad consequendum illum per hoc medium, illud simul eligendo, & ita cessaret imperfectio inquirendi media post intentionem finis, quae in argumento proponitur, & nihilominus intentio illa, per se ac formaliter loquendo, independentem est, & non necessario connexa cum electione talis medij. Vnde ad primam confirmationem, cum dicitur, perfectiorem modum intendendi finem esse cum determinatione medij, responderetur id esse verum respectu actus adaequati, quo voluntas simul tendit in finem & media, quomodo iam declaravimus, Deum simul intendere finem, & certa media; respectu vero actus intentionis, ut praecise terminati ad finem consequendum, id non pertinet ad perfectionem eius, imo neque est possibile, quia hoc ipso, quod consideratur actus praecise, abstrahitur à medio ut expresse ac formaliter volito. Ex eo autem, quod motuum finis tale est, ut ex se non requirat hoc determinatum medium, abstrahitur etiam à determinata inclusionem eius, etiam virtuali: perfectio ergo intentionis sic considerata solum in hoc consistit, quod per eam libere tendat voluntas in finem propter tale motuum, & quod ex vi illius determinetur ad media, vel omnino libere, vel necessario iuxta connexionem, vel dependentiam, quam finis potest in executione habere à tali medio. Et haec tenet de ordine actuum divinae voluntatis inter se.

*Quis ordo
prioris sit &
posterioris
inter scientiam
visionis & voluntatem Dei.*

Tertio facile ex dictis explicari potest ordo inter voluntatem & scientiam visionis, quando nimirum, aliquid intelligatur prius cadere sub scientiam visionis Dei quam sub voluntatem, vel e contrario: nam si comparatio fiat in eadem re, seu in eodem affectu, sic prius intelligitur esse in voluntate quam in hac scientia, ut dictum est. At vero respectu diversorum, tunc solum scientia visionis unius effectus praestelligitur antecedere voluntatem alterius, quando ex unius rei existentia sumpta est ratio, seu occasio ad volendam aliam, tunc enim, quia voluntas non potest moveri nisi ex re cognita, si intelligitur excitari ad aliquid faciendum ex eo, quod aliquid aliud factum vel futurum est, consequenter necessario intelligimus, hoc prius fuisse cognitum scientia visionis, quam aliud fuerit amatum seu electum: seclusa autem hac habitudine & connexionem, seu dependentiam, nulla est ratio ordinis prioris & posterioris inter hanc scientiam visionis, & voluntatem Dei, respectu diversarum rerum, quia in re utraque est aeterna, & omnino simul, ergo seclusa habitudine, vel dependentia obiectorum inter se, non est unde intelligatur vna esse prior alia.

Sed contra, quia voluntas creandi homines est prior quam scientia visionis, verbi gratia, Angeli futuri, & tamen illa duo obiecta non habent inter se illam habitudinem, vel connexionem. Antecedens patet, quia voluntas creandi hominem & Angelum, sunt omnino simul, sed voluntas creandi Angelum est prior quam scientia eiusdem Angeli futuri, ergo.

Responsio.

Responderetur primum negando antecedens, & probationis consequentiam, quia cum haec prioritas solum consistat in habitudine, vel dependentia, etiam si duae res inter se comparatae intelligantur esse omnino simul, quia vna non pendet ab alia, nec supponit illam, neque e contrario: potest vna earum habere habitudinem, vel connexionem cum alia tertia, & sic esse prior vel posterior illa secundum rationem: cum tamen altera non habeat cum illa eam habitudinem vel connexionem, & sic neque sit prior, neque posterior illa. Secundo, si quis velit concedere aliquem modum prioritatis inter illam scientiam & voluntatem, oportet ut saltem remote & quasi secundario aliquem ordinem vel habitudinem consideret inter illa obiecta: voluntas enim creandi hominem per se non habet habitudinem, nec prioritatem respectu scientiae futuri Angeli: si tamen concipiat voluntatem creandi hominem & Angelum tanquam unicam & eandem, ea ratione intelligere poterit illam voluntatem, ut priorem, quia ut sic habet connexionem saltem ratione obiecti adaequati.

Dubium.

Sed occurrebat hic alia difficultas circa ea quae dicta sunt, scilicet, an scientia rei futurae in Deo sit posterior quam voluntas eiusdem rei, vel possit intelligi prior: saepe enim in superioribus diximus voluntatem esse priorem. In contrarium vero est, quia ipsa voluntas Dei potest prius ratione cognosci, ut futura, quam ut actu posita, ergo ex vi illius scientiae poterit etiam effectus talis voluntatis praecognosci, ut futurus, priusquam intelligatur voluntas Dei actu velle illum. Sed haec difficultas late tractata est in dicto opusculo de scientia conditionata futurorum contingentium. Nunc breviter dicitur, quidquid sit de modo, quo Deus intelligitur cognoscere actum liberum suae voluntatis, semper tamen verum esse, nullam rem creatam posse cognosci à Deo, ut futuram, nisi prius videat voluntatem suam aliquo modo, ut praegordinatam aut permittentem rem illam, siue hanc suam voluntatem cognoscat tantum ut realiter praesentem, siue etiam obiectivam, & per modum futuram, quod nihil ad praesentem disputationem pertinet.

Ultimo tandem potest ex dictis facile colligi, an Ordo prioris & quomodo in ipsa scientia visionis unum prius, & posterius possit intelligi: cuius exacta cognitio pendet ex multis quae in prima parte traduntur. Nunc breviter ex iis quae ibi docentur, supponendum est res futuras dupliciter posse praecognosci à Deo, vno modo in praedestinatione, vel permissione suae voluntatis. Alio modo in seipsis, intuendo videlicet res futuras tanquam praesentes vel obiectivae tantum, vel (ut multis placet) secundum realem existentiam. In priori modo cognitionis accommodatur haec scientia ipsi voluntati, cum enim sequatur voluntatem, illud potest censer prius in hac scientia, quod fuerit prius in voluntate, quia si prius intelligitur Deus aliquid praedestinare per modum intentionis finis, quam ordinare media, similiter intelligitur in eadem praedestinatione praescire illud futurum ante, quam videat eius executionem, & hoc modo prius ratione scit Deus Petrum electum fore salvandum, quam sciat illum habiturum merita, per quae salvandus est. In posteriori autem modo, qui est veluti per quandam intuitionem ipsarum rerum, signa priora & posteriora assignanda sunt ex naturali dependentia, & intrinseca connexionem ipsarum rerum inter se iuxta modum dictum de scientia simplicis intelligentiae.

tiæ, nam quoad hoc eadem est ratio de illa, & de scientia visionis, utraque enim est clara cognitio rei in se, vel ut possibilis, vel ut futura, seu potius existentis in tali differentia temporis, in utraque ergo id intelligitur esse prius, à quo aliud pendet, illud vero posterius, quod pendet ab alio: quæ vero inter se non habent huiusmodi connexionem, non erunt prius, nec posterius scita.

SECTIO II.

Utrum voluntas Incarnationis antecesserit in Deo præscientiam originalis peccati, vel subsequuta fuerit.

HÆc quæstio eadem est cum illa, an Incarnationis opus per se primo intentum fuerit à Deo in primo actu quo voluit ad extra se communicare, an vero solum fuerit ordinatum occasione sumpta ex lapsu humanæ naturæ præuiso. Item coincidit cum illa, an Christus Deus homo fuerit præordinatus, & præelectus & dilectus ante omnem creaturam, & an fuerit primus omnium prædestinatorum hominū & Angelorum, ac denique an prædestinatio Christi fuerit ante, vel post præuisionem originale peccatum.

Accommodatius autem visum est uti nomine voluntatis, quam prædestinationis, quia prædestinatio proprie, præsertim in doctrina D. Tho. significat rationem mediorum existentium in intellectu, quæ supponit in voluntate electionem, vel dilectionem, in qua radix huius difficultatis posita est, & in eam elus explicatur.

Prima ergo sententia est, præscientiam originalis peccati antecessisse in Deo voluntatem Incarnationis. Quæ existimatur esse sententia D. Tho. hic art. 3. præsertim ad 4. ad hoc enim propositum dixit prædestinationem supponere præscientiam futurorū. Et ita exponit & sequitur Caietan. hic, quamvis radicem & causam huius ordinis male declaret, ut ex his quæ prænotauimus constat. Item docent fere omnes discipuli D. Tho. Capreol. in 3. dist. 1. q. artic. 1. concl. 1. & ad argumentum contra illam, inclinant etiam in hac sententiam Bonauent. Martil. Ricard. & antiqui alij qui opinantur, si homo non peccasset, mysterium Incarnationis nullatenus futurum, quos infra referemus.

Fundamentum huius scientiæ est, quia prima ratio & causa quæ mouit Deum, ut vellet Verbum fieri hominem, fuit remedium humanæ naturæ lapsæ, ergo illa voluntas hanc præscientiam præsupponit, consequentia patet ex supra notatis, ostensum est enim, tunc aliquid esse prius scitum, quam aliud sit amatum, quædo ratio amandi illud est aliquid existens, vel futurum in alio quod non potuit mouere voluntatem nisi præcognitum. Antecedens vero variis modis probari potest, primo ex Scriptura, quæ semper rationem Incarnationis sumit ex hominum redemptione Matth. 18. Luc. 19. Venit filius hominis querere, & saluum facere, quod perierat. Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam. Ad Galat. 4. Misit Deus filium suum factum ex muliere factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret. Et E. 1. ad Timot. 1. Venit Iesus peccatores saluos facere, &c. Et hoc significatum est Luc. 15. in parabola de pastore, qui relictis nonaginta nouem ouibus venit ad quærendum ouem perditam. Et in veteri testamento variis modis hoc præfiguratum est primo in Moyse misso ad liberandum populum dura seruitute supposita. Exod. 3. Deinde in Iona misso in mare orta grauissima tempestate. Ac denique in Elia & Elisæo, euntibus ad suscitandos pueros mortuos. 3. Reg. 17. & 4. Reg. 4. ex quibus testimoniis sic concluditur: Fr. Suarez. Tom. 1.

Vbique & semper ratio Incarnationis in scriptura nobis traditur ex redemptione nostra, & nulla alia datur quæ ad hanc non pertineat, vel in illa non continetur: ergo hæc est prima causa, quæ mouit Deum ad hoc, mysterium; nec potest nisi voluntarie alia conungi, & ideo in symbolo posita sunt illa verba: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de calis. Ex Conc. Nicen. Ephesi. Chalcedon. & Toletan. VI. & XI. Dicitur fortasse hanc esse primam causam Incarnationis in carne passibili, non vero mysterij ipsius quoad substantiam eius: & hoc satis esse ad veritatem Scripturæ, nam, licet Pater per se, & ante præscientiam peccati decreuerit Filium suum fieri hominem, tamen præuiso peccato voluit etiam, ut hic filius suus, quem incarnandum præiuderat, veniret in mundum mortalis & passibilis, ut peccatores saluos faceret. Sed hæc euasio primum non fugit illam licentiam fugiendi causam aliam priorem sine vilo fundamento. Deinde non satisfacit testimonij, ex illa enim responsione fit, incarnationem non fuisse factam propter remedium peccati: sed tantum quandam eius circumstantiam, quod est contra scripturam, & contra expressam definitionem symboli: & sequela patet, quia (ut dicitur) nostra miseria, & necessitas remedij peccati non mouit Deum ut fieret homo, sed ad summum potuit diuinam voluntatem iam ad hoc determinatā amplius quasi excitare, & ad talem modum & circumstantiam etiam mouere. Confirmatur, & explicatur ex vulgari exemplo, & vsu loquendi, nam si quis dicitur iussisse Romam, ut amicum & carcere liberaret, omnes intelligemus illam fuisse causam primariam, & motiuam, & si quis decreuisset ire Romam, ut sua negotia perficeret, & cognoscens postea amici necessitatem decerneret etiam illum liberare, & se cum deferre pecuniam necessariam, non diceretur vere, causam motiuam itineris eius fuisse amici libertatem, nec simpliciter propter eam causam venisse; sed tantum pecuniam attulisse. Sic ergo, &c. Tandem est coniectura huc spectans, nam cum hoc mysterium sit fundamentum salutis nostræ, & fidei, & ideo reuelatur nobis, ut Dei amorem erga nos, & beneficium agnoscamus, credendum est fuisse nobis reuelatam primariam rationem, & causam illius, atque eam esse: quæ frequentissime, & passim in Scriptura reperitur.

Probatur secundo ex Patribus, Athana. li. de humana. Verbi, multa habet, & inter alia: Ut scias ex causa nostra descensus illius occasionem, rationemque fuisse, præuisionemque nostram Verbi accersisse clementiam, ut ad nos descenderet, & appareret inter homines Deus. Certe si diuina voluntas & per se, & sine occasione peccati iam incarnationem decreuerat, non appareret, quo modo nostra necessitas hanc beneuolentiam à Deo eliceret. Vnde idem Athanasius sermo. 3. contra Arian. latissime id persequitur exponens id Prouerb. 8. Dominus creauit me. Vbi post multa concludit, pag. 204. Necessitatem indigentiamque nostram anteriorem esse quam Christianitatem. Et præmiserat illam esse causam propriam aduersus illius. Quod amplius declarans subdit, Quia sublata (scilicet, necessitate) carnem non induisset: Sic etiam Nazian. oratione 36. & 4. Theologiz. Humanitatis, inquit, suscepta causa nostra est: quidem aliud causa esse potuisset? Et orat. 38. quæ est de natali Domini, idem late persequitur. Ibi vero æque docet homines esse ad supernaturalem beatitudinem occasione peccati Angelorum ordinatos sicut incarnationem occasione peccati hominum. Basiliius hom. in sanctam Christi natiuit. Basilii. Disce, inquit, mysterium, propterea Deus in carne est, ut in ea mortem occidat: propterea Deus est in carne, quia oportebat maledictam hanc carnem sanctificari. &c. Cyril. Alex. ril. Alexand. 5. Thesau. capit. 8. Sciebat nos mortales futuros propter peccatum, ac ideo ante secula constituit, ut Verbum suum homo fieret, renouaretque hominem. Mal.

Cōc. Nicen.
Ephesi.
Chalced.
Toletan.

Athana.

Prouerb.

Greg. Naz.

Basilii.

Cyrl. Alex.